SCRIPTORES RERUM

GERMANICARUM

IN USUM SCHOLARUM

EX MONUMENTIS GERMANIAE
HISTORICIS RECUDI FECIT

GEORGIUS HEINRICUS PERTZ
SERENISSIMO BORUSSIAE REGI A CONSILIIS REGIMINIS INTIMIS
BIBLIOTHECAE REGIAE BEROLINENSI PRAEFECTUS.

1.

ABBONIS DE BELLO PARISIACO LIBRI III.

HANNOVERAE
IMPENSIS BIBLIOPOLII HAHNIANI
1871.

SCRIPTORES RERUM

GERMANICARUM

IN USUM SCHOLARUM

EX MONUMENTIS GERMANIAE
HISTORICIS RECUDI FECIT

GEORGIUS HEINRICUS PERTZ
SERENISSIMO BORUSSIAE REGI A CONSILIIS REGIMINIS INTIMIS
BIBLIOTHECAE REGIAE BEROLINENSI PRAEFECTUS.

1.

ABBONIS DE BELLO PARISIACO LIBRI III.

HANNOVERAE
IMPENSIS BIBLIOPOLII HAHNIANI
1871.

ABBONIS

DE

BELLO PARISIACO

LIBRI III.

IN USUM SCHOLARUM

EX MONUMENTIS GERMANIAE
HISTORICIS RECUDI FECIT

GEORGIUS HEINRICUS PERTZ
SERENISSIMO BORUSSIAE REGI A CONSILIIS REGIMINIS INTIMIS
BIBLIOTHECAE REGIAE BEROLINENSI PRAEFECTUS.

HANNOVERAE
IMPENSIS BIBLIOPOLII HAHNIANI
1871.

HANNOVERAE, TYPIS CULEMANNORUM.

PRAEFATIO.

Abbo, patria Neustrasius, presbyter[1] *et monachus Sancti Germani a Pratis Parisiensis, sub Karolo et Odone regibus claruit. Scripsit sermones quinque a Dacherio Tomo IX. Spicilegii vulgatos, et quod iam edituri sumus carmen de bellis urbis Parisiacae contra Normannos, quibus ipse non solum spectator, sed qui proeliatores medias inter flammas elevata cruce excitaret, interfuit*[2]. *Non igitur ut poeta canere, sed historiam obsidionis et miracula a S. Germano perpetrata versibus tradere conatus est*[3]. *Librum usque ad annum* 896 *continuatum Gozlino monacho et Aimoino alii S. Germani monacho, Miraculorum S. Germani prosa editorum auctori, inscripsit. Addidit ei ut ipse fatetur, trinitatis causa — librum tertium de clericis, hic prima vice edendum, et antiquis haud aeque ac recentioribus despectum. Inveni enim Londini in codice Harleiano Nro.* 3271. *non modo exemplum eius praefatione auctum, sed et in-*

1) Necrologium S. Germani apud Bouquet. Depositio eius 7. Idus Martii. 2) Praefatio. Lib. I, 25. 26. 593—597. II, 300—302. 3) Praefatio.

terpretationem Anglosaxonicam saeculo XI. in membrana conscriptam, cuius specimen subiicio[1].

Opus stylo contorto et subinde valde obscuro conscriptum, multis in locis explicatione egebat. Cuius rei conscius, auctor[2] *glossas adiecit, quae et ad textum intelligendum et ad mores eius aevi perspiciendos multum conducunt; qua ratione ductus et multo maiorem earum partem hucusque ineditam et voces singulas margini a poeta adscriptas retinendas duxi. Quis enim historiae eius temporis intelligendae capax voces ut lib. II. v.* 466. „HYRONIA“ *omitteret?*

Primam librorum I. et II. editionem ope codicis unici Pithoeus in SS. coaetaneis XII instituit. Quam repetierunt Chesnius in SS. Franc. T. II. p. 499. *et in SS. Normannicis pag.* 35, *Iacobus Breulius ad calcem Aimoini Paris.* 1603. *in fol. pag.* 400, *Iohannes de Bouchet in Originibus primae et secundae stirpis regum Francorum Paris.* 1642. *fol. Ultimus Bouquetus in SS. Franc. T. VIII. pag.* 1 *sqq. editionem Pithoeanam iterum expressit, licet ipse plurima verba certissime depravata conqueratur, quae deficientibus codicibus manuscriptis emendari ac sanari non possint. Adservabatur tamen unicus isque authenticus Abbonis*

1) 3271. Harlei. mbr. saec. XI. fol. 114: *Incipit liber Abbonis Anglice interpretatus. O clerice . eala đu cleric . ne dempseris . ne wana đu . umquam . aefre . dipticas . wexbreda . lateri . fram sidan . fugeas* (corr. *fugias*) *. forfleoh . fore . wesan . corcula . ealdor . labentis . slidendes . ludi . plegan . ne letetur . þ ne blissige . te . fedus . fraete . sandapila . baer . neque toparchia . ne helle ealdor* etc. fol. 117: *Incipit prologus nobilis, dissertissimi didascali Abbonis.* „*Comperias lector* etc. 117: *Explicit prologus Abbonis. Incipit liber doctoris.* „*Clerice dipticas lateri ne dempseris umquam* etc. — 119: *Qua pariter tecum teneam tu clerice poscas.*“ 2) Praefatio.

codex in bibliotheca monasterii S. Germani a Pratis, cuius congregationis membrum ipsum Bouquetum fuisse novimus, indeque postea in bibliothecam regiam Parisiensem illatus est. Quum igitur nostrae editioni accingerer, ante omnia codicis illius in fata inquirere eumque iterum accuratissime evolvere proposui; et favente V. Cl. Guérard mox voti compos factus sum. Siquidem ipse Pithoeus librum bibliothecae S. Germani obtulerat, ibique numero olim 535, postea 1633 signatus fuit. Est membranaceus in 4° minori, saeculo nono exeunte exaratus, atque 43 foliis constat, quorum quodlibet bis 18 versus exhibere solet.

Opera igitur nostra in eo praecipue versata est, ut textu ad instar codicis accuratissime expresso, omnes alicuius momenti glossas in ora paginae proferremus, et liber tertius antea omissus reliquis adderetur. Distinctiones in codice fere nunquam obvias introduximus, atque annotationes textui illustrando necessarias, perpaucas tamen, addendas censuimus.

G. H. PERTZ.

SCEDULA SINGULARIS CERNUI[a] ABBONIS DILECTO FRATRI GOZLINO.

Cunctorum Dei plasmatum[b] *extimus et conlevita indignus Abbo, sincaere*[c] *omnemque terrigenam*[d] *superantis*[e] *igne dilectionis amplexando fratri Gozlino, quicquid in Christo utriusque vitae manet iocunditatis. Tuae admodum mihimet acceptissimae germanitatis affectio sibimet dudum destinari*

a) humilis. b) formarum. c) pure. d) scilicet dilectionem. e) transcendentis.

crebro poposcit, ut bellorum Parisiacae polis, praecellentissimi quoque principis ab examine[a] *regni hucusque Odonis, nostro genitum labore codicellum didicit, tam contigui*[b] *studiosa ingenioli quam fraterni insuper non inmemor flagri*[c]. *Eandem itaque ob gratiam faustissime noveris germane, tibi hancce dirigi pagellam, cum tam rara ne umquam penes me frustretur petitio, tum solamine omnium apud lectorem amicissimi, ut cara finetenus vice illam mittentis fungatur; quin etiam a deviis*[d] *prudenti dextera*[e] *relevetur. Numquam enim otio reficiendi ob scolarum pluralitatem, cuius commoditati ubique locorum vacaverim. Verum qui*[f] *primum fuerit prolata, constat adhuc sequens pagina membranis semel tantum mutatis, post quoque, ceu quopiam Foebo, tuo sagaci lustretur arbitrio. Denique huius aeliminata*[g] *directionis causa, aequum autumatur depromi geminas*[h] *etiam opusculi inchoationis. Quarum siquidem prima fuerit causa exercitacionis. Tunc etenim adhuc litteratoriae*[i] *tyrunculus disciplinae, Maronis proscindebam*[k] *aeglogas. Altera vero*[l] *mansuri aliarum tutoribus urbium exempli. Caeterum tam tuae quam reliquorum quidem lectorum almae caritati non istud metricae conplecti volumen*[m]*, quod vates taxer*[n]*, notum fore molior. Nullatenus quippe hic*[o]*, quae penes summos repperiuntur figmenta poaetas. Atqui Faunos ferasve nusquam tripudio carminis in ludum more Sileni conglomeraverim, neu rigidas motare cacumina quercus coaegerim tum vero silvae avesque menia quoque nunquam nostris sunt comitata vestigiis prae dulcedine cantionis; nec quovis modulamine Orco aliisve manibus animas tartarea aeripuerim caligine ritu Orphei. Plane etiam si quando affuerit, velle nusquam tamen his actibus favit possae. Ergo nec positor*[p] *quidem nuncupor nec figmenta hic habentur; sed nostrae facultatis adsint praesidia. Porro triadi nostros credidi biblos*[q] *visu*

a) origine. b) propinqui. c) amoris. d) mendatiis. e) tua. f) quomodo. g) exposita. h) causas. i) gramaticae. k). Prima vice legebam. l) sc. causa inchoacionis. m) sc. ideo. n) nominer. o) in isto opusculo. p) poeta. q) libros.

et auditu modo[a] *decusatos*[b]. *Quorum duo quidem tam praeliis Parisiacae urbis, Odonis quoque regis, quam profecto almi ac heroys*[c] *praesertim mei Germani, eiusdem sedis olim egregii praesulis, effulgent miraculis, alias tamen quibuslibet inauditis. Qui autem supplet trinitatem tercius, horumce ignarus constat. Nam cleronomos*[d], *tametsi angustum*[e] *maneat situm, decentissime ornat, tum scolasticis ambientibus glosas suis in commentis obnixe complacet; allegoria vero aliquantisper cui eius indago libuerit, renitet. Cum per semet quoniam mutis*[f] *inhaeret verbis, propria manu linguas*[g] *superieci. Pedes autem in omnibus opusculi versibus adeo delegerim, quo per rarissimos forte ignorantia potiusve oblivione liquerim clodos; qui tamen periergia*[h] *quaeso industriaque legentis debitae virtuti restituantur. Pentimimeris nempe seu cum cata triton trocheon eptimimeris rata*[i] *similitudine*[k] *per omnia*[l] *currunt cesurae, quanquam bucolice ptomen perpauca. Communibus praeterea bannitae*[m] *modis cum dieresi*[n] *et aepisinaliffa*[o] *non dense*[p] *usus extiti. Igitur largiente divino munere, suggessit haecine mihi facultas. Quid plura? Catalecticus cunctus existit versus. Tum multa prorsus alia lectori seria*[q] *parebunt indita. Nec tamen putetur hoc ob aliud factum, nisi materiam vel a tua, dulcissime frater, prudentia hauriendam, seu cuiuspiam*[r] *alterius diserti, cum ad manus venerit, metrici. Dactilici quidem versiculi trimetri praepositi causam enucleant*[s] *sui, sed minime exauditi. Verum quod haud apud magistrum, saltem mereantur nancisci penes germanum.*

Gaudia quot radii Febo, tibi sint et honores,
Cum fine in finem, clam quoque fine Deo.

EXPLICIT EPISTOLA.

a) tantum. b) ornatos. c) domini. d) clericos. e) strictum sit. f) obscuris. g) glosas. h) solertia. i) accepta. k) exemplo. l) aliorum metrorum. m) sillabe. n) dississione. o) coniunctione. p) frequenter. q) utilia. r) scil. prudentia. s) aperiunt.

VERSICULI AD MAGISTRUM DACTILICI.

O pedagoge sacer meritis
Aymoine piis radians
Digneque sidereo decore:
Perrogitat matites[a] *liniens*
Ore pedes digitosque tuos,
Cernuus Abbo tuus iugiter
Sume botros, tibi quos tua fert
Vitis[b] *adhuc virides; rubeant*
Imbre tuo radiisque tuis.
Continuo seris atque fodis[c]
Tu, celebrande, putas et eam.
Nuncque cupis, niteat pluviis
Alterius, iubare alterius?
Dulce cui tribuas rogo mel.
Nam tibi palmes et uva manet.
Floruit has mihi Parisius
Nobilis urbs, veneranda nimis,
Bella precans sua ferre tibi.
Agnita cuius ut orbe vago
Sepiat[d] *ethera palma volans,*
Doxaque regnet ubique micans,
Ore tuo gradiente super.

INCIPIT LIBER PRIMUS BELLORUM PARISIACAE URBIS.

Dic alacris salvata Deo Lutecia summo,
Sic dudum vocitata, geris modo nomen ab urbe
Isia, Danaum latae media regionis,
Quae portu fulget cunctis venerabiliori;
5 Hanc Argiva sitis celebrat peravara gazarum,
Quod nothum species metaplasmi modo nomen
O collega tibi, Lutecia, pingit honeste
Nomine, Parisiusque novo taxaris ab orbe,
Isiae quasi paris merito nollet tibi consors;
10 Nam medio Sequanae recubans, culti quoque regni
Francigenum, temet statuis per celsa[e] canendo:
Sum polis, ut regina micans omnes super urbes!
Quae statione[f] nites cunctis[g] venerabiliori.
Quisque cupiscit opes Francorum, te veneratur,
15 Insula te gaudet, fluvius sua fert tibi giro
Brachia, complexo muros, mulcentia circum

a) discipulus. b) disciplus. c) doces atque corrigis. d) repleat. e) per sublimia. f) de portu. ug) portibus.

Dextra tui pontes habitant tentorio limfae A. 885.
Levaque claudentes[a]; horum hinc inde tutrices
Cis urbem speculare falas[b], citra[c] quoque flumen.
20 Dic igitur praepulchra polis, quod Danea[1] munus
Libavit tibimet soboles Plutonis amica,
Tempore quo praesul Domini et dulcissimus heros
Gozlinus temet pastorque benignus alebat.
Hec, inquit[d], *miror, narrare potest aliquisne?*
25 *Nonne tuis idem vidisti oculis? Refer ergo!*
Vidi[2] equidem, iussisque tuis parebo libenter.
Haec tibi nempe litaverunt libamina saevi:
Septies aerias centum praeter iuniores
Quamplures numero naves numerante carentes,
30 Extat eas moris vulgo barcas resonare[e];
Quis adeo fartus Sequanae gurges fuit altus
Usque duas modicumque super leugas fugiendo,
Ut mirareris, fluvius cui se daret antro,
Nil parens; abies quoniam velaverat illum
35 Ac quercus ulmique simul, madidae sed et alni[f].
Urbem quo tetigere quidem Titane[g] secundo,
Egregii Sigefredus adit pastoris ad aulam,
Solo rex verbo[h], sociis tamen imperitabat,
Vertice flexo ad pontificem sic inchoat ore:
40 *O Gozline, tibi gregibusque tuis miserere,*
Ne pereas, nostris faveas dictis, rogitamus;
Indulge siquidem, tantum transire quaeamus
Hanc urbem; tangemus eam numquam; sed honores
Conservare tuas conemur, Odonis et omnes.
45 Hic consul[3] venerabatur, rex atque futurus.
Urbis erat tutor, regni venturus et altor.
Haec contra Domini praesul fidissima iecit:

a) scilicet pontes. b) turres. c) ultra. d) scilicet civitas. e) nominare. f) ex istis enim arboribus erant naves compositae. g) die. h) nam carebat regno, ideo solo verbo erat rex.

1) i. e. Danorum, Nortmannorum. 2) Vox poetae. 3) i. e. Odo comes.

Urbs mandata fuit Karolo nobis basileo[1], A. 885.
Imperio cuius regitur totus prope kosmus[2]
50 *Post Dominum, regem dominatoremque potentum,*
Excidium per eam regnum non quod paciatur,
Sed quod salvetur per eam sedeatque serenum.
Ut nobis, si[3] *forte tibi commissa fuissent*
Menia, quodque perȩgisses iustum tibi narras,
55 *Quid fore sancires?* Sigemfredus: *Caput,* infit,
Ensis honore meum, canibus demum quoque dignum.
Toxica, ni tamen his prȩcibus cȩdas, tibi tela
Nostra ministrabunt castella die veniente,
Decedente[4] *famis pestem, hoc peragentque quotannis.*
60 Haec ait, atque dehinc abiit, sociosque coegit.
Sic caput Aurora rapuit perdente duellum.
Nempe ruunt omnes ratibus turri[5] properantes,
Quam feriunt fundis acriter complentque sagittis.
Urbs resonat, cives trepidant, pontesque vacillant;
65 Concurrunt omnes turrique iuvamen adaugent.
Hic comites Odo fraterque suus radiabant
Rotbertus, pariterque comes Ragenarius; illic
Pontificisque nepos Ebolus[6], fortissimus abba.
Hic modicum praesul iaculo palpatus[a] acuto,
70 Hic eius iuvenis miles simili[b] Fredericus
Est ictus gladio; miles periit, seniorque
Convaluit, sese medicante Dei medicina.
Hîc vitae multis extrema dedere, sed acres
Pluribus infigunt plagas, tandemque recedunt,
75 Exanimes Danos secum multos referentes;
Iam occidui medium vergebat ad ultima Tile[7]
Climatis australis quoque Apollo secutus Olimpho[8].

a) est vulneratus. b) scilicet cum.

1) i. e. rege. 2) i. e. mundus. 3) i. e. si tibi, ut iam nobis, moenia commissa fuissent, et peregisses quod nunc tibi gratum esse dicis (scil. tradidisses ea). 4) XX scil. die. 5) hodie Porta Parisiorum seu Magnum Castelletum. BOUQ. 6) Gozlini ex sorore nepos. BOUQ. 7) i. e. Thule. 8) i. e. Olympo.

Nil prorsus species turris renitens erat adhuc A. 885.
Perfectae, fundamentis tantum bene structis
80 Ac modicum ductis sursum factisque fenestris
Gaudebat; belli sed eadem nocte peracti
Altius haec circumductis crevit tabulatis;
Lignea sescuplae siquidem superadditur arci.
Sol igitur Danique simul turrim resalutant;
85 Praelia devotis[a. 1] iaciunt inmania valde;
Pila volant hinc inde, caditque per aera sanguis,
Conmiscentur eis fundae laceraeque balistae;
Nil terras interque polos aliud volitabat.
At turris nocturna gemit dardis terebrata —
90 Nox fuit eius enim genetrix, cecini quoque supra —
Urbs pavitat, cives strepitant, et classica[b] clamant
Absque mora tremulae cunctos succurrere turri,
Christicolae pugnant, belloque resistere curant.
Belligeros inter cunctos gemini radiabant
95 Plus aliis fortes, alter comes, alter et abba:
Alter Odo victor, bellis invictus ab ullis,
Confortando fatigatis vires revocabat,
Lustrabat iugiter speculam perimens inimicos;
Qui vero cupiunt murum succidere musclis[c],
100 Addit eis oleum ceramque picemque ministrans,
Mixta simul liquefacta foco ferventia valde,
Quae Danis cervice comas uruntque trahuntque.
Occiduunt autem quosdam, quosdamque suadent
Amnis adire vada. Hoc una nostri resonabant:
105 *Ambusti Sequanae ad pelagos concurrite, vobis*
Quo reparent alias reddendo iubas mage comptas!
Fortis Odo innumeros tutudit. Sed quis fuit alter?
Alter Ebolus huic socius fuit aequiperansque;
Septenos una potuit terebrare sagitta,

a) fidelibus. b) cornua. c) ferris . musculus est quo muri perfodiuntur . hinc quasi murusculus dicitur . fit autem similis cuniculo.

1) i. e. christianis.

110 Quos ludens alios iussit praebere quoquinae[1]. A. 885.
Hisce[a] prior[b] mediusve fuit circumve nec ullus;
Fortiter ast alii spreta nece belligerabant;
Verum stilla quid est simplex ad caumata mille?
P geminum[c] fidos[d] raro quamvis vegetabat[e],
115 Mque[f] truces posthac[g] chile[h. 2] — seranta[i] chile[k] id extat[l] —
Hice recenter eunt vicibus turrim, iuge[m] foedi[n]
Ingeminant bellum; clamor fremitusque fit altus,
Ingentesque replent voces hinc inde ruentes
Aethera, saxa fremunt parmas quatientia pictas,
120 Scuta gemunt, galeae strident traiecta sagittis.
Huc[o] praeda redeunt equites, certamina stipant,
Incolumes adeunt speculam saturique ciborum,
Anteque durcones[p] multi repetunt morientes,
Quam lapides iaciant illamque[q] gravent lapidando.
125 Dulce quibus flamen[r] Danae[3] spirantibus aiunt,
Quaeque suo lacerans crines lacrimansque marito:
Unde venis? fornace[s] fugis? scio, nate diabli,
Hanc nullus poterit vestri superare triumphus?
Non tibi nunc cererem vel apros bacchumque litavi?
130 *Tamque cito quare repedas ad tegmina stratus?*
Haec iterum gestisne tibi poni? redeuntne
Elluo, sic alii? similem mereantur honorem!
Clibanus ob humile quantum[t] speculae[u] sinuatus[v]
Saeva per ora duit[w] quamvis ignobile nomen.
135 Ima dehinc ardent eius disscindere scisci[4]:
En inmane foramen hians, maius quoque dictu!
Apparent penitus proceres iam nomine citi,

a) scil. duobus. b) scil. in pugna. c) P Graecum si fuerit geminatum CC significat. quia simplex C. Tot enim christiani erant intro. d) fideles. e) sustinebat . confortabat. f) M similiter Graecum XL significat, Chile mille. tot enim erant Normanni id est XL milia. g) deinde. h) I i) XL. k) I. l) est. m) continuum. n) turpes. o) ad hunc locum de. p) naves. q) speculam. r) animam. s) turrim vocabant furnum. t) quantitatem. u) turris, v) curvus pandis. w) dedit

1) i. e coquinae. 2) i. e. mille. 3) Danorum mulieres; cf. Taciti Germaniam capp. 7. 8. 4) i. e. sciri, scire.

Cristatosque[a] vident cunctos, quibus atque videntur, A. 885.
Conspiciuntque viritim omnes non introeuntes.
140 Horror enim vetuit, quod non audacia sumpsit.
Orbita[b] mox a turre teres iaculatur in illos,
Bis ternis arcens animas direxit Averno,
Perque pedes tracti numerum complent morientum.
Tum foribus posuere larem[c], Vulcania[d] cura;
145 Hinc multare viros rentes[e] et perdere turrim.
Fit rogus horribilis, fumusque teterrimus inde
Nubila militibus miscet, succedit et umbris
Scilicet arcs piceis, hora veluti diuturna.
Nam tulit haec minime sufferre diu sibi notos,
150 Sed nostri Dominus miserescens vertere iussit
In sortem caecam populi nebulam generantis.
Fortius ille furens Mavors regnare sategit[f].
Signifer en geminus concurrit ab urbe benigna[g],
Lancea bina gerens speculam conscendit, amictum
155 Auribus inmodicis croceum formido Danorum;
Tunc centena quium[h] pepulit cum sanguine vitam
Centeno catapulta[i] nimis de corpore pernix,
Hospiciumque comas[k] ducti lintresque revisunt.
Lemnius hic moritur claudus, magno superante
160 Neptuno, humectant latices incendia fusi.
Pestiferae gentis miles percussus acerbo.
Rotbertus felix iaculo spiravit ibidem,
Atque Deo pauci vulgo periere iuvante.
Erubuere tamen posthac veluti lupus audax
165 Nil rapiens praedae, repetitque quidem nemus altum,
Subtilemque nimis secum retulere fugellam.
Tercentum exanimos flentes Charone receptos
Nox comitans[l], turris studuit vulnus medicari.
Haec duo bella sui residens in limite[m] currûs
170 Ante November adest, gelidus supplere[n] Decembri,
Solibus[o] is caudam[p] ternis quam caederet[q] anni.

a) galeatos. b) rota. c) ignem. d) scilicet qui est. e) sperantes. f) studuit. g) Parisio. h) pro quorum. i) sagitta. k) scil. per. l) sequens. m) fine. n) complere. o) Diebus. p) finem. q) daret.

Sole suos fulvo radios fundente sub ethre A. 885.
Sorte[a] Dionisii lustrant[b] equidem recubantes
Macharii[c] Sequanae ripas, et castra beatum
175 Germanum circa teretem[1] componere vallis
Commixto lapidum cumulo glebisque laborant.

Post montes et agros, saltus[d], camposque patentes
Ac villas equites[e] peragrant peditesque cruenti,
Infantes, pueros, iuvenes, canamque senectam,
180 Atque patres natosque necant, necnon genetrices:
Coniugis ante oculos caedam tribuere marito,
Coniugis ante oculos strages gustat mulierem,
Ante patrum faciem soboles necnon genitricum!
Efficitur servus liber, liber quoque servus,
185 Vernaque[f] fit dominus, contra dominus quoque verna.
Vinitor agricolaeque simul cum vitibus omnes
Ac tellure ferunt crudeles mortis habenas.
Francia iam dominisque dolet famulisque relicta,
Heroe[g] gaudebat nullo, lacrimisque rigatur.
190 Nulla domus stabilis vivo regitur dominante.
A tellus opulenta gazis nudatur opimis,
Sanguivomis, laceris, atris, ędacibus[h] aequo[i]
Vulneribus, praedis, necibus, flammis, laniatu,
Persternunt, spoliant, perimunt, urunt, populantur
195 Dira cohors, funesta falanx, cetusque severus.
Posse favebat eis actutum, velle quod ipsum
Omnia se visum gestabant ante cruentum.
Valles[k] diffugiunt humiles, tumidi[l] prius Alpes,
Arma, simul diamant[m] lucos cum corde fugaci.
200 Nemo patet, fugiunt omnes, heu! nemo resistit.
Sic decus a regni pro posse tulere venusti,

a) in parte. b) scil. gentiles. c) sancti. d) silvas. e) Normanni. f) famulus. g) Domino. h) consumentibus. i) equali . . . k) pauperes valde fugiunt. l) superbi homines. m) valde amant.

1) S. Germain d'Auxerre, figura rotunda. BOUQ.

Sic celebris specimen[a] cimbis portant regionis! A. 885.
Terribiles inter acies tamen adstitit acta
Parisius ridens media inperterrita tale.
205 Ergo bis octonis[b] faciunt mirabile[c] visu,
Monstra rotis ignara, modi[d] compacta triadi,
Roboris[e] ingentis, super argete[1] quodque[f] cubante
Domate sublimi cooperto. Nam capiebant
Claustra sinûs archana[g] uteri penetralia ventris[h]
210 Sexaginta viros, ut adest rumor, galeatos.
Unius obtinuere modum formae satis amplae
Completis autem geminis, ternum peragendo[i]
Mittitur arte[k] fala[l] vexare[m] falarica[n] binos.
Artifices[o] nervis iaculata uno quoque plectro.
215 Sic nobis loetum[2] primi meruere paratum;
Mox monade[p] necata obiit saevissima dias[q].
Mille struunt etiam celsis tentoria rebus
Tergoribus collo demptis tergoque iuvencûm.
Bis binos tressisve[r] viros clipeare[s] valebant[t],
220 Quae[u] pluteos[v] calamus vocitat cratesve[w] latinus.
Nox nullam recipit requiem nullumque soporem;
Veloces acuunt, reparant, cuduntque sagittas,
Expediunt clipeos, veteresque novi efficiuntur.
Cumque senis Foebi fulgor iam scandit in almas
225 Quadrigas agilis, noctemque repellit opacam,
Atque suos oriens oculos demittit in urbem,
En proles Satane subito castris furibundae
Erumpunt, trepidis nimium telis oneratae;
Ad turrim properant, tenues ut apes sua regna
230 Distentis adeunt humeris casiaque thimoque

a) ornamentum. b) carri XVI rotis . LX hominum capaces. c) opus. d) mensurę coniuncta trinitati. e) quercus. f) unumquodque. g) scil. illius arietis. h) sc. arietis. i) i. e. dum tertium perageretur. k) per artem. l) turri. m) allidere. n) balista. o) magistros. p) unitate percussionis. q) dualitas Norm. r) tres. s) contegere. t) tentoria. u) tentoria. v) plutei sunt grates coreo crudo intextę quae hosti obiciuntur. w) coriatas.

1) i. e. ariete. 2) i. e. lethum.

Arboreisque simul vel ameni floribus agri: A. 885.
Haud secus infelix populus contendit ad arcem
Pressis fornicibus[a] humeris ferroque tremente.
Ensibus arva tegunt, Sequanam clipeis, et in urbem
235 Plumbea mille volant fusa densissime mala
Atque serunt pontes validis speculas catapultis.
Mars hinc inde furit surgens, regnatque superbus;
Totius ecclesiae cumvexa[b] boando metalla[1]
Flebilibus vacuas supplent clamoribus auras.
240 Arcs nutat, cives trepidant, ingensque tubarum
Vox resonat, cunctosque pavor cum turribus intrat.
Hic proceres multi fortesque viri renitebant;
Antistes Gozlinus erat primas super omnes,
Huic erat Ebolusque nepos Mavortius abba;
245 Hic Rothbertus, Oddo, Ragenarius, Utto, Erilangus;
Hi comites cuncti, sed nobilior fuit Odo,
Qui totidem Danos perimit, quot spicula[c] mittit.
Dimicat infelix populus pungnatque benignus.
Tres armavit atrox cuneos, quibus obtulit arci
250 Maiorem, picto[d] ponti[e] geminosque[f] parone[g],
Hanc[h] sat opinati superare, hunc[i] si potuissent.
Haec bellum patitur, multo maiora set ille;
Haec depicta gemit vario sub vulnere rubra,
Ille virûm luget vires obitusque fluentes.
255 Sanguine nulla via urbis adest intacta virorum,
Prospiciens turrisque nichil sub se nisi picta
Scuta videt, tellus ab eis obtecta latebat.
Inde super cernens lapides conspexit acerbos,
Ac diras, ut apes dense, tranare cateias[k].
260* [Iuppiter aspiciens dardos prospexit acutos][2]
260 Inter sese aliud turrimque nichil metit aether.
Vox inmensa, metus maior, strepitusque fit altus.

a) arcubus. b) curva. c) sagittas. d) cum picto. e) scil obtulit. f) cuneos. g) navigio. h) turrim. i) pontem. k) dardos.

1) campanae. BOUQ. 2) versus postea expunctus.

Hi bellant, isti pungnant, resonantibus armis A. 885.
Praelia Normanni exacuunt crudelia sane.
Nullus habet terrae totidem qui vivere natus[a. 1]
265 Indutos gladiis pedites spectaret in unum,
Et tanta miraretur testudine picta.
Hac sibi confecere polum vitam nutrientem[2],
Quem nullum superare caput cupiebat eorum,
Ast infra capiunt tetre necis arma frequenter.
270 Mille dabant pungnam pariter stantes in agone,
Mille simul, turrim quoniam contingere cuncti
Haud una poterant, turmis certare studebant.
Arcs speculans, nudis quoniam chelis[b] inimicus
Ingeminat populus certamen et ore patenti,
275 Erectas taxos[c] arcos convertit in uncos[d];
Unius hinc iaculum transmittitur os in apertum
Quem subito conans alius clipeare[e] migrantem,
Nempe cibum gustat primus quem repserat[f] ore;
Adveniens autem numerum qui clauderet almum[g],
280 Hos nitens geminos auferre latenter, et ipse
Perculsus faretra, turri veniam quoque poscit.
Sub clipeo illos alii conduntque trahuntque,
Unde furore nimis pingues bellum renovarunt.
Scuta cient planctus, saxis ferientibus, ipsa,
285 Sanguineasque vomunt voces galeae subeuntes
Aethera, crudeli lorica mucrone foratur.
Respiciensque suas et quos fundaverat artus
Omnipotens fabricas modicum Danis superari,
Exhibuit nostris vires animosque valentes,
290 Inpertitus eis sensus equidem tremebundos.
Tum pereunt miseri, pluresque vehuntur ad altos
Ponentes animas torquentibus arma faselos[h].

a) filius. b) brachiis. c) inos. d) id est arcos non tensos tetendit. e) contegere. f) traxerat. g) trinitatem. h) naves.

1) Nullus terrae filius habet vivere (i. e. vivit) qui — 2) i. e. protegentem.

Iam Titan celeres missos praemittere curat A. 885.
Ocaeano, pompare thoros otium[a] quibus abdat.
295 Torvaque plebs quae iam cecini tentoria turri
Texta tulit silvis flenti, caesisque iuvencis,
Quis noctem quidam bello quidamque sopore
Praeteriere, quibus circumtrivere[b] meatus,
Pennivolas acies[c] vibrari[d] felle madentes,
300 Militibus noctu eximiam cęrnentibus[e] arcem.

Mane quidem flagrante novant certamina plenis
Arma trucum terris fixa testudine giro.
Certabant plures alii fossata studere,
Quae circa resident illam[f], sulcosque replere;
305 Hinc glebas specubus frondesque dabant nemorosas,
Atque suo segetes etiam fetu viduatas,
Prata simul, virgulta quoque, et vites sine gemmis,
Hincque senes tauros pulchrosque boves vitulosque,
Postremumque necant elegos, heu! quos retinebant
310 Captivos, sulcisque cavis haec cuncta ferebant,
Idque die tota stantes agitant in agone.

Hocce pius cernens praesul, clara lacrymando
Voce vocat domini Salvatorisque parentem:
Alma redemptoris genetrix mundique salutis,
315 *Stella maris fulgens cunctis praeclarior astris,*
Caede tuas praecibus clemens aures rogitantis;
Si tibi me libeat missas umquam caelebrare,
Impius atque ferox saevus crudelis et atrox,
Captivos perimens, laqueo necis irretiatur!
320 Arce repente volans telum deferre sategit
Antistes Gozlinus, huic[g] quod flendo precatur,
Qui vinctos vinctus mortis dimisit habenis,
Atque miser sociis tendit clipeumque pedemque.
Os solvit, virtute ruit, sulcosque replevit
325 Mensurans terram, spirans animam male natam,

a) requiem. b) composuerunt. c) sagittas. d) ad vibrandas. e) custodientibus. f) turrim. g) Normanno.

Captivos iuxta tritos gladio nimis eius. A. 885.
Urbs in honore micat celsae sacrata Mariae,
Auxilio cuius fruimur vita modo tuti;
Hinc indicibiles illi, si forte valemus,
330 Reddamus grates, placidas reboemus et odas,
Vox excelsa tonet, laudesque sonet quia dignum:
Pulchra parens salve Domini, regina polorum,
Nostra nites altrix, orbis constas dominatrix;
Quae saevis manibus Danûm gladioque minace
335 *Solvere Luteciae plebem dignata fuisti,*
Luteciaeque satis poteras conferre salutem,
Quae lubrico Salvatorem cosmo genuisti.
Caelicoli caetus, virtutes ac dominatus,
Primatusque, potestatesque, thronique polorum,
340 *O genetrix sobolis summi regis celebranda,*
Te gaudent, recolunt, laudant, venerantur, adorant,
O felix uteri thalamo quae claudere mater,
Quem coeli nequeunt, tellus, vastum mare, quisti;
Atque tuum delecta patrem nobis peperisti.
345 *Luna micans solem multo plus te renitentem*
Fudisti terris, et eas quo plena manebas
Inradiando, genus nostri lapsum reparasti.
Ergo cui, regina poli, conponere quibo?
Sanctior es cunctis, sexu felicior omni.
350 *Cultorum miserere tui iam nata potentis;*
Gloria, laus et honor, radiansque decus tibi semper;
Sit benedicta Dei mater sceptris in Iesu. DIERESIS.
Foebus abit, noctisque redit caligo serenae,
Excubiisque nequam[a] turris saepitur opimis[b] A. 886.
355 Aurora girante polos, girantur et arces;
Mortiferis siquidem telis quatientibus illas,
Arrietes conflant[c], unumque locant ab eoo
In turrim, contemplatur septentrio celsa
In portas alium; tenuit contra latus eius

a) Normannorum. b) copiosis. c) movent.

360 Oc- que- cidens ternum. Magno cum pondere nostri A. 886.
Tigna parant, quorum calibis dens summa peragrat,
Machina quo citius Danûm quisset terebrari;
Conficiunt longis aeque lignis geminatis
Mangana quae proprio vulgi libitu vocitantur,
365 Saxa quibus iaciunt ingentia, seo iaculando
Allidunt humiles scaenas[a] gentis truculentae.
Sepe quidem cerebrum cervice trahunt elegorum,
Vah! multosque terunt Danos, plures quoque peltas[b].
Immunis[c] clipeus fractu nullus fuit hictus[d],
370 Quem[e] talis tetigit, non ullus morte misellus[f].
Ast infelices foveas supplere falanges
Nequiquam tendunt, potuere replere nec ullam.
Nitebantur enim arietibus pessumdare turrim;
Quos quoniam nequaeunt aequis deducere campis,
375 Corripiunt ternas rabidi kimbas[g] satis altas
Frondivagis equidem silvis gravidare flagrantes,
Postremum Vulcanus eis inponitur ardens.
Flammivomas oriens dimittit eas pedetemptim.
Anguinisque[h] trahebantur ripas secus ipsae
380 Ad pontem, seu conspicuam conburere turrim.
Silva vomit flammas, arent latices pelagique,
Terra gemit, virides herbae moriuntur ab igni;
Lemnius atque potens Neptuno stat pede trito[i],
Regna poli furvus penetrat, nubesque peragrat.
385 Hinc tellus et ager, limfae caelique cremantur;
Urbs luget, speculaeque timent, et menia deflent;
Heu, quam magna oculis manant lacrimosa beatis
Flumina! Dant pulchri iuvenes, sed et alba senectus,
Merentes gemitus, matresque iubas laniando
390 Terga dabant siccae, crinesque per arva revolvunt —
Hae colafis nudata suis iam pectora tundunt,
At secuere genas aliae lacrimis madefactas!
Tum trepidant cives, cunctique vocant celebrandum

a) lobias. b) scuta. c) inlesus. d) percussio. e) clipeum. f) scil. fuit immunis. g) naves. h) funibus. i) contrito.

Germanum: *Miserere tuis, Germane, misellis!* — A. 886.
395 Parisius praesul fuerat sanctissimus olim,
Inlustrabat eam cuius venerabile corpus —
Menia Germani nomen recinunt, et in omni
Exclamat miles specula primique virorum:
O famulis, Germane, tuis succurrere disce!
400 Littora seu liquidi laticis [1] pelagus ciaet [a] altum,
Sidereosque thronos quibus emicat, ut iubar almus
Verberat innumerus, echo comitante, boatus;
Germanum respondet et urbs vocitantibus ipsum.
Concurrunt matres pariter iuvenesque puellae
405 Ad sancti tumulum, suffragia poscere grata.
Infelix et ob hoc populus subiit nimis alta
Gaudia, subsannans cives Dominique catervam.
Scuta dabant alapis reprobo risu saturatis,
Argutoque tument horum distenta boatu
410 Guttura, et, urbanis plangentibus, aera magno
Implentur sonitu, clamore minus nihil amplo;
Vox auditur in excelsis, et luctus in aethris!
At Deus omnipotens omnis fabricae raeparator
Orbis, adest praecibus sancti rogitatus, et ipse,
415 O Germane, venis humili succurrere plebi
Auxilio, lapidumque salire struem super altam
Flammivomas puppes, pontem ne lederet ulla,
Ipse coegisti; pontem sustentat is agger.
Continuo Domini populus descendit ad ignes,
420 Quos mergens in aquas, naves cepit sibi victor;
Hincque Dei sumpsit felix gaudere caterva,
Unde prius duxit gemitus magnosque dolores.
Sic nostris geritur, bellumque diesque recedit,
Noxque falam gurdis [b] mandat custodibus ipsam.
425 Sole suas nondum claras subeunte quadrigas,
Sub luce reveunt crates sua ad oppida furtim,

a) vocat. b) ineptis, stultis.

1) i. e. Sequanae.

Arrietes, carcamusas vulgo resonatos, A. 886.
Dimisere duos; pallos vetuit removere;
Quos nostri capiunt gaudenter depeculantes.
430 Rexque Danos retulit Sigenfredus super omnes,
Quem turris metuit proprios sibi vellere ocellos[a].
Sicque, iuvante Deo, durus Mavors requievit.
Ianuarii[1] suprema dies statuit triduana, EPISINALIFFA.
Haec finire sequens studuit certamina mensis.
435 Tercia lux huius fuerat belli, recolendae
Sancta genetricis tunc purificatio Christi,
Quae nostre tribuit plebi gaudere triumpho.
Praeterea conscendit equos avibus otiores
Infortuna cohors, repetens partes orientis,
440 Francia quas nondum populatas tristis alebat.
Cuncta prius dimisa necans, magalia[b] poscit
Quae Rotberto aderant Faretrato agnomine claro;
Cuius erat miles tantum obsequio modo solus,
Una domus retinebat eos. Miles seniori:
445 *Normannos contemplor,* ait, *cursim venientes!*
Rotbertusque suum cupiens admittere[c] scutum,
Nil vidit, quoniam populus suus abstulit illud,
Quem Danicos iussit cuneos idem speculari.
Ense forum nudo petiit tamen obvius illis,
450 E quibus occidit geminos, et tertius ipse
Incubuit morti, nullo sibi subveniente.
Unde nepos eius nimium tristans Adalaelmus
Consulis[d] intererat populo, cui talia dixit:
Eia viri fortes, clipeos sumatis et arma,
455 *Ulciscique meum raptim properemus avunclum!*
Haec inquit, villam petiit, congressus acerbis
Ilicet hos vicitque trucidavitque nefandos;
Normanno villam victor moriente replevit.
Nil reliqui, prohibente fuga, retulere paroni[e].

a) portas. b) casas. c) recipere. d) comitis. e) navigio.

1) *Ianuari* pronuntiandum, ex glossa marginali.

460 Haec eadem Rotbertus erat nitens operari. A. 886.
Post aequor[a] residens almi niveam[b] secus aulam
Scandere Germani temptant crebrius vocitati,
Eius qua speciem constat lucere sepulchri.
Hic iacuit suimet iugiter venerabile corpus,
465 Nobiliusque monasterium cunctis fuit illud,
Nustria quae refovere sinu discebat in amplo.
Hinc propriis fuerit famulis gestatus in urbem.
Ipse[c] Danos, quicumque dabant vestigia prato,
Militibus speculam cernentibus[d] urbis in eius
470 Rure sitam, fugiente mora tradit capiendos.
Ecclesiam cuius[e] penetrans lacerare fenestras
Ictibus arboreis unus vitreas lanionum,
Continuo amenti rabie confunditur atrox
Curribus Eumenidum piceis artatus[f] ab almo[g],
475 Morsque sequens miserum perdit, pietate remota,
Hisque fatigatus causis inferna petivit.
Mi Germane sacer, cura ne spiritus olim
Illa meus subeat, cuius miracula canto.
Haec et quo supplere queam, faveas precor, alme;
480 Summa patris summi, natique, rogato[h], columba[i]
Ore meo sedeat, mentem repleat, pie domne,
Actibus atque sacris virtutum floribus ornet,
Expulsis sestrice[1] sacra[k] vitiis procul atris.
Torriculi scandens alius sublime cacumen,
485 Mutat iter per quod subiit, gressus quoque volvit
Ardua praecelsi nimium per culmina templi;
Ossa cui fraegere sacri fastigia tecti,
Germani meritis urgentibus. Hoc super urbis
Pergama[l] stans venturus[m] Odo rex prodidit omni
490 Stipanti semet plebi, digito manifestans.

a) pratum. b) pulchram. c) sanctus. d) custodientibus. e) sancti. f) coniunctus. g) sancto Germano. h) postula. i) Spiritus sanctus. k) columba. l) menia. m) futurus rex.

1) vox obscura; videtur esse femininum (propter *sacra* [columba]) vocis hic tertiam divinitatis partem, i. e. Spiritum sanctum, exprimentis.

Ipse Danum semet retulit vidisse cadentem. A. 886.
Tercius adveniens oculos direxit in amplum
Mausoleum sancti, nolens quos liquit ibidem.
Quod subiens quartus, superis est demptus ab auris,
495 Obticuitque sub occidua mox sorte sopitus.
Fortunate tui quintus, Germane, parentis
Accelerat reserare thorum; primo sed adempto
Percutit hinc saxo proprium pectus, patientem
A cathedra cogens animam decedere pestis,
500 Quae nolens baratri tetigit caenacula tetri.
Inlustrem sobolis sanctae servat genitorem
Dextera, leva sacram prolis retinet genetricem;
Est Eleutherius pater, est Eusebia mater.
Pro dolor! en medius cecidit pons nocte silenti,
505 Obsitus alluviis tumida bachantibus[a] ira.
Nam sparsim Sequana circumfudit sua regna,
Exuviisque[1] suis obtexerat aequora campûm.
Australis gestabat eum[b] vertex, sed et arcem
Quae tellure manet sancti fundata boati[2].
510 Urbis inherebant[c] dextris, alter[d] sed et altri[e].
Mane quidem surgente Dani surgunt simul acres,
Atque rates subeunt, armis onerant clipeisque,
Transque natant Sequanam, turrim cinguntque misellam.
Multa dabant illi densis certamina telis.
515 Urbs tremuit, lituique[f] boant, lacrimisque rigantur
Moenia, rusque gemit totum, pelagusque remugit.
Aera circumeunt lapides et spicula mixtim;
Exclamant nostri, clamantque Dani simul omnes;
Terra tremit, nostri lugent, laetantur et illi.
520 Dumque volunt, cives nequeunt succurrere turri
Atque viris bello deferre iuvamen anhelis,

a) discurrentibus. b) pontem. c) pons et turris. d) pons. e) turris. f) cornua.

1) aquis. 2) ita distincte codex; fortasse i. q. invocati sancti. Pith. legendum coniicit *beati*.

Quos valide numero bellantes sub duodeno A. 886.
Rumfea vel formido Danûm non terruit umquam.
Difficile est dictu bellum, set nomina[a] subsunt:
525 Ermemfredus, Eriveus, Erilandus, Odaucer,
Ervic, Arnoldus, Solius, Gozbertus, Uvido,
Ardradus, pariterque Eimardus, Gozsuinusque.
Seque neci plures[b] sociarunt ex inimicis.
Hi[c] quoniam nequeunt animis curvarier atris,
530 Aestibus accingunt carpentum arentibus arcis
Ante fores gurdi[d] miserandae gramine plenum;
Fulmineisque velut Foebo sub rura procellis
Nox vacua celi specie[e] confunditur alta,
Fas[f] nulli arridente suum contemnere doma[1] —
535 Haud secus occuluit fumus speculam catapultis
Inmersis aliquantisper fervore[g] tonante.
Quisque[h] rogi proprios flatus ne clade perirent
Accipitres loris permisit abire solutis,
Quem[i] dum iam cupiunt omnes extinguere, desunt
540 Vasa quibus possent latices haurire fluentes.
Namque Danum formidabant ausum fore nullum
Aequora iam confessoris contingere gressu,
Pansa prius propter meritis miracula sancti.
Haud[k] modicam retinent solum nisi quippe lagenam,
545 Quae claram iaciendo focos Sequanam super altos,
Servantum fugit digitis dilapsa sub illos[l];
Vulcano periit claudo Neptunus inermis.
Larque[m] super turrim saliit, contrivit et omnem.
Robora congeminant gemitus oppressa sub igni,
550 Plus bello dominante rogo. Dimittitur illa
Militibus, pontis subeunt extrema relicta.
Prelia constituunt[n] illic nova savaque saevis,

a) bellantium. b) quia XXX occiderunt. c) XII. d) stulti Normanni. e) pulchritudine. f) licito. g) ignis. h) ex XII. i) rogum. k) scil. ideo. l) focos. m) ignis. n) XII.

1) domum.

Donec ad alta caput flexit Phoebus vada ponti. A. 886.
Pila dabat rupesque simul celeresque cateias
555 Plebs inimica Deo, pransura Plutonis in urna[a];
Sed quia conflictus talis[b] superare nequibat[c],
Militibus clamare: *Fidem* cepit, sed inanem,
Ad nostram properare, viri, nolite timere!
Pro dolor! alloquiis sese credunt male finctis,
560 Sperantes praecio redimi potuisse sub amplo;
Non alias vere caperentur luce sub illa,
Heu, nudi gladium subeunt gentis truculentae,
Et caelo mittunt animas livore[d] fluente;
Martyrii palmam sumunt caramque coronam.
565 Mox reliquis[e] ut visus adest[f] gentilibus Erveus,
Rex, quoniam facie splendens formaque venustus[g],
Creditur, atque sui donis grassante[h] tuetur;
Protenus[i] intuitu fuso cernendo[k] sodales
Dilectos plecti[l], tamquam leo sanguine viso
570 Ipse furit, conansque manus vitare tenentum,
Undique vi voluit semet ceu nexus, ut arma
Sumeret, ulcisci[m] proprios socialeque vulnus;
Obtentuque carens ipso, sic insuperata
Limphantes[n] potuit qua voce tonavit in aures:
575 *Cedite me tensa cervice, pecunia prorsus*
Nulla meam tractet vitam, morientibus istis!
Vivere quid sinitis? Frustratur vestra cupido!
Quae lux haud eius, micuit sed crastina flatu.
Quae voces, quae lingua, quod os, aedicere possunt
580 Bella tot his prato egregii commissa relati[o]?
Quotque necaverunt Normannos hic? quot et urbi
Duxerunt secum vivos? Iam nullus eorum
Tunc audebat agrum sancti conscendere latum.
Quorum, prae terrore, virum certamina promo,

a) olla. b) duodecim qui erant in turre c) scil. XII. d) sanguine.
e) i. e., paribus. f) a. g) scil. erat. h) praedone. i) longe.
k) dum cerneret. l) decollari. m) ad ulciscendum. n) dementes
o) ab his; Germani *glossa saeculi XVI*.

585 Corpora crudeles Sequanae tradunt sine vita, A. 886.
Laus eorum[1] iugiter nomenque per ora virorum,
Insignesque simul mortes et bella volabunt,
Sol radiis donec noctis pompare tenebras[a],
Luna diem, stellae pariter conponere discant.
590 Prosternuntque dehinc speculam de morte dolentem
Custodum. Cecidit telo quatiente Danorum
Signifer; hic artus misit flatumque Charoni.
Nemo meis super hoc dictis insurgere bello
Decertet; siquidem nemo nil verius ullus
595 Expediet, quoniam propriis obtutibus hausi;
Sic etiam nobis retulit, qui interfuit ipse
Atque natando truces gladios evadere quivit.
Tum Sequanam saliunt, Ligerumque petunt patriamque.
Has inter geminas peragrant praedam capientes,
600 Quam regio ipsa meo pandet iussu dominante.
Interea sperans Ebolus, fortissimus abba,
Gentiles quod in hanc issent cuncti, prope solus
Arce ruit[b], dardumque ferens castella petivit
Illorum, hastamque vibrans proiecit in ipsa;
605 Non sonipes retulit nobis hunc, nec tulit illuc.
Confestim socium nixus munimine, saeva
Castra petit, murosque ferit; quo Lemnius adsit
Ipse iubet; pugnant nostri, constantius illi;
Argutus[c] nimium fremitus iam fumat ab illis,
610 Exiliuntque foras, vulgusque fugant sine tactu,
Extiterant plures quoniam nobis; tamen illis
Obvius hic Ebolus, sociique simul, stetit heros.
Haud illum fuerant audentes tangere ferro;
Quingentis etiamsi tunc subnixus adesset
615 Qualis et ipse fuit, castris sese daret ultro,
Ast animas propria de sede repelleret omnes;
At quia militibus caruit, sic ludere cessat.

a) discat. b) saltu cecidit. c) sonorus.

1) i. e. quorum.

Nustria, nobilior cunctos regionibus orbis, A. 886.
Quae vaste fueras procerum genetrix dominantum,
620 Ne pigeat capta turri producere, quaeso,
Quot vel quas hausere[a] Dani palmas tibi, necnon
Ubera quot pecorum mulsere tuum peragrando
Distentum variis tractum gazis tamen olim[b].
Mi soboles[c], *aliquis censere potest? Etiamsi* VOX NVSTRIAE.
625 *Affuerint cunctae volucres, erumpere voces*
Tot nequeunt, hominum quot equum pecudumque boumque
Sublegere[d] *mihi natos natasque suûmque;*
Flumina balatu agnorum, mea graminae laeta
Prata sonant[e] *denso mugitu tempe iuvencûm,*
630 *Cervorumque nemus rauco clamore remugit,*
Grunnitusque mei silvas scindebat aprorum.
Haec mihi subduxere truces, si noscis et audis!

Haec oculis equidem petii, sistens super urbis
Moenia, nec visu claudebantur neque ritmo[f];
635 At quoniam cingi nequeunt pratis nec ab agris,
Efficitur bostar Germani antistitis aula,
Completur tauris, suculis[g], simisque capellis.
Longa trahunt illic suspiria tumque dehiscunt[h],
Corpora flant dulces ventos[i] cruciante dolore.
640 Adveniunt stabulatores[k], ea ferre quoquinae
Nitentes, cum iam maneant epulae innumeratis
Vermibus, ecclesia quorum fetore repleta;
Exportant[l], Sequanae referunt[1], non nempe quoquinae,
Ecclesiamque piant bovibus, nec caeditur ultra.

645 *Legisti praedas, etiam cognosce trophea!* VOX NUSTRIAE.
Restitit[m] *oppida quaeque capi supraema voluntas;*
Obfuit at, Domino tribuente, infirma potestas[2].
Carnoteno[3] *innumeros conflictus applicuerunt*

a) traxerunt. b) fuit plenum divitiis. c) Nustrigena enim fuit hic metricus. d) furati sunt. e) sonabant. f) numero. g) vitulis. h) ora aperiunt. i) spiritus. k) Norman. l) extra ecclesiam. m) superfuit.

1) illa animalia. 2) Hic versus deerat olim in editis. 3) Chartres.

Allofili, verum liquere cadavera mille A. 886.
650 *Hic quingenta simul, rubeo populante duello.*
Una dies istum voluit sic ludere ludum,
His ducibus, Godefredo, nec non et Odone;
Belligeri fuerant Uddonis consulis ambo.
Idem Odo praeterea opposuit se saepius illis,
655 *Et vicit iugiter victor. Heu, liquerat illum*
Dextra manus bello quondam, cuius loca cinxit
Ferrea, pene vigore nichil infirmior ipsa!
Nec satius quicquam sortiti apud hi Cinomannos,
Haud equidem reliquae cesserunt suavius urbes.
660 Iam quia Apollo [a] rogat, calamus requiem mereatur.

TERMINATUR PRIMUS.

ORDITUR SECUNDUS BELLORUM PARISIACAE POLIS CODICELLUS.

Surgito Musa celer, lampas accendit eoa [b] A. 886.
Climata, luciferam propera praevertere plantam.
Saxonia vir Ainricus fortisque potensque
Venit in auxilium Gozlini, presulis urbis,
5 At tribuit victus illi loetumque cruentis
Heu paucis, auxit vitam nostris, tulit amplam
His predam. Sub nocte igitur quadam penetravit
Castra Danûm, multos et equos illic sibi cepit.
Agmen Ainrico cedente nimis lanionum,
10 Efficitur celsus nimium clamor fremitusque;
Deserit unde quies nostros, et menia [c] vallant.
Inmodicas voces flavere Dani morientes,
Inmenso resonant cives clangore, paventes
Ut solitum paterentur ab his ex more laborem.
15 Sic et Ainricus postremum castra reliquit,
Culpa tamen, fugiente mora, defertur ad arcem.
Pila ministrabant acidas [d] referendo salutes.

a) sol. b) orientalia. c) urbis. d) acres.

Ianua militibus reseratur, comminus acre — A. 886.
Urgetur bellum, clipei labuntur et enses.
20 Vita meos adamat dextros oditque sinistros,
Infestos adamat mors, vita gubernat amicos.
Inde sopor repetit cives miserosque fugella.

Rege Sigemfredo simul ast Odone loquente,
Protenus[a] a specula currentes agmine multo,
25 Ducere forte truces secum conantur Odonem;
Qui primum feriendo, falae fossata volatu
Transsiliit propero, clipeum gestansque cateiam[b].
More suo functus bello versus stetit heros;
Exiliere viri domino suffragia dantes,
30 Nobilibusque stupent eius super artibus omnes.

Conspiciens Sigemfredus nostros in agone
Esse feros, inquit sociis: *Hanc linquite sedem,*
Hic non stare diu nostrum manet[c], *hinc sed abire!*
Ergo suas ut Ainricus secessit ad aulas
35 Germani teretis contemnunt litora sancti,
Aequivocique legunt, cuius factis bene vescor,
Circumeunt castris aequor[d], seo et undique vallo
Clauditur à dominusque meus, quasi carcere latro,
Ipse nichil peccans; murus circumdedit eius
40 Ecclesiam nostro celsam cogente reatu.

Denique rex dictus denas capiens argenti
Sex libras nitidi nobis causa redeundi,
Normannis sese cunctis comitantibus, optat
Mel dulcis fluvii limfis conferre marinis,
45 Qualiter osque freti caudam Sequanae rapit albam
Equoreumque caput pennis quatitur Sequaninis
Ostentare[e]; sed his[f] autem nolentibus, infit:
Eia Dani, muros urbis lustrate potentes;
Pergama circumquaque viri vestite valentes,
50 *Et scapulas arcu validisque honerate sagittis!*

a) procul. b) dardum. c) est. d) pratum. e) optat. f) paganis.

Quisque ferat lapides, sed et undique tela ministret! A. 886.
Hoc etiam bellum conabor et ipse videre!
Quo sermone quiescenti, surgunt simul omnes,
In-que-sulas penetrant, urbis sedes quibus[a] extat,
55 Menia circumeunt trucibus gladiis honerati.
Degressique foras nostri circumdare turres,
Occidunt reges geminos pluresque aliorum,
Fallacesque fugam diamant[b] verique triumphum.
Amnis in auxilium nobis Sequanae fuit altus,
60 Quos[c] sorbens penitus mersit, transmisit Averno.
Sigemfredus ovans, ridens morientibus inquit:
Nunc vallate viri pinnas, urbem capitote,
Mensurate metris aedes, quas hic habitetis!
Inde suis: *Abeamus,* ait, *tempus venit ecce,*
65 *Quo gratum fuerit nobis istinc abiisse!*
Mox hilaris Sequanam liquit pro munere sumpto.
Sic alii facerent, eadem[d] si tunc meruissent.
Quis sentire potest, patula quod subditur aure?
Terra gemat, pontusque, polum, latus quoque mundus:
70 Gozlinus, Domini praesul, mitissimus heros,
Astra petit Domino migrans, rutilans velut ipsa[e],
Nostra manens turris, clipeus, nec non bis-acuta
Rumphea[f], fortis et arcus erat, fortisque sagitta!
Heu! cunctis oculos fontes terebrant lacrimarum,
75 Atque pavore dolor contritis viscera scindit.
Tempestate sub hac Hugo princeps obit abba,
Evrardo Senones viduantur praesule docto;
Gaudia tunc hostes adipiscuntur sua laeti.
Qui[g] vigiles madidae per opaca silentia noctis
80 Germanum nitida clarum vidisse figura
Se perhibent, moetasque[h] sui lustrasse locelli,
Lumine gestantem rutilanti sepe laternam,
Quo sancti redolent artus forsan tumulati.
Instabant eius festae sollemnia lucis;

a) scil. insulis. b) valde amant. c) aliquos. d) munera. e) astra. f) gladius. g) hostes. h) fines.

85 Obiurgantur et hi castellanis, quia sacra A. 886.
Non celebrant, alto inde ruunt cum mente cachinno.
Mergitibus [a] plaustrum per rura movent gravidatum,
Cuspide terga boum verso nimium stimulantes.
Protinus his propriae claudis sine crimine causae
90 Connectunt alios, pluresque dehinc aliosque;
Certabant elegi [b] scapulis cornuque iuvenci,
Iamque lavant proprias rubeo de sanguine costas,
Nonque valent axem terris disiungere fixum,
Attonitique stupent domni miracula nostri.
95 Solvuntur tauri, stimulusque ferox requievit.
Lux segetis recidiva rotas spoliis vacuavit,
Atque suis clodum revocavit motibus axem.
Effugiens horum [c] quidam iussus iugulari,
Templa subintroiit sancti, tenuit quoque bustum [d].
100 Pellitur inde miser profuga pietate necandus;
Vae miseris! multant elegum, multantur et ipsi;
Quod munus dederant socio, simili pietate
Germani meritis nactum [e] cuncti meruerunt,
Caelitus afflicti nimium pro talibus ausis.
105 Unde sacerdotes statuere, locum venerantes,
Qui missas cursusque [f] sacros illis celebrassent.
Tunc omnes [g] cuiquam prohibent hinc tollere quicquam;
Quod violans unus, proprio deferre cubili
Ecclesiae tegmen studuit; sub quo manifeste
110 Effigies [1] eius repetita fuit puerilem,
Scilicet eventu nulli similante minuta,
Nota quibus fuerat pridem, nec noscitur ullo
Oppido, miror ubi venae nervique laterent,
Ossaque fugerunt pariter fugiente medulla,
115 Viscera speluncae tenuis foveam petiere.
Maior habebatur magnis — mirabile factum —

a) garbis. b) miseri. c) Normannorum. d) sepulchrum. e) consecutum.
f) horas canonicas. g) scil. saevi.

1) effigies eius repetita fuit (i. e. repetivit, imitata est) puerilem (scil. effigiem), scilicet minuta (imminuta eventu) unico.

Is qui nunque minor pueris moriens patet esse, A. 886.
Vitaque [a] cum gemitu fugit indignata sub umbras!
Visus adest cuidam Domini sanctissimus idem.
120 Pectore carpenti requiem per nubila noctis
Marcelli sanctis precibus necnon Clodoaldi
Accipiens liquidam manibus benedicere limpham,
Unde rigans urbem, graditur per menia circum;
Huicque viro proprium promsit nomen, sed et urbi
125 Spem spondens, faciem liquit se conspicientem.
Nobilis hac et in urbe fuit vir carne liquescens,
Deficiens etiam flatu metuebat obire,
Castellumque capi Normannis tempore in ipso.
Attulit huic cives somnus se linquere velle,
130 Urbs armis quoniam cunctis deserta manebat;
Clericus inde venustatis mirae astitit illi
Ore loquens placido, rutilans vultuque sereno:
Quid metuis? surgens tremulos depone timores,
Oblitaque fuga quamplures cerne paratos
135 *Ad bellum!* Surgens alacer, muros videt omnes
Vallatos cuneis iuvenum galeis oneratum.
Voxque tonat: *Tutoribus his defenditur haec urbs;*
Ast ego sum Germanus, ait, *huius quoque praesul.*
Confortare, nihil formidabis, quoniam nunc
140 *Faucibus haud sceleratorum grassabitur haec urbs!*
Affatur sanctus, redamatque virum caro flatus;
Affatur felix, fugitque virum mala pestis;
Alloquitur sanctus, lecto surrexit egrotus;
Almis faminibus sospes procedit egrotus,
145 Explicuit visu noctis quod noverat ipse.
Luce dehinc quadam, dum gestabatur et almi
Militibus propriis corpus per moenia circum,
Urbanis septum sectantibus omnipotentem
Perrogitando Deum votis sub voce canora,
150 Caeditur allofilo [b] de portatoribus unus
Nomine Gozbertus calclo [c], percussor in umbras

a) illius. b) a pagano. c) lapide.

Tartareas fugit moriens, icto[a] patiente A. 886.
Nil super hoc lapidis iactu, sancto auxiliante.
Interea caedis validae corrupta prŏcellis
155 Urbs patitur gladium exterius, loeti quoque pestis
Eheu nobilium plebes penitus[b] laniabat;
Interius nec erat nobis tellus, obeuntum
Quae praebere sepulturam membris potuisset
Comminus[c]; ulla dies nec erat, quae non generasset
160 Urbanos[d] interque suburbanos truculentos
Bella, nec ulla abiit prope quae non interfectos
Pestiferos secum duxisset ad antra gehennae.
Rex igitur venturus[e] Odo transmittitur inde
Francorum Karolo suprafato basileo,
165 Quatinus auxilio caeleri succurreret urbi.
Post nullus procerum remanet nisi Marcius abba[1]
Sepe supra cuius memoratio scripta relucet.
Ipse aequites ex more Danûm vestire coegit
Sex solos, redeunte die quadam, super arva
170 Transque volant illi[f] Sequanam camposque peragrant.
Ex variis plenos armis sevoque sopore
Normannosque necant totidem fuerant quot et ipsi.
Nascitur hinc strepitus castris; horum resonante
Voce, truces carpunt clipeos nostrique carinam.
175 Nostra Dionisii tondebant littora sancti
Pecora, quae duxere[g] sibi crebro speculata;
Verum illis Ebolus iugiter fuit obvius abba,
Qui quorum comitem quadam stravit vice telo;
Unde Dani linquunt ripam, referuntque cadaver.
180 Mox Ebolus senos equites dimisit ab arce,
Quattuor hi ternosque necant certamine diro.
Nocte quidem cives crebrius pecorum sub opaca
Custodes adeunt, quosdamque fugant, aliosque
Attribuunt iugulis, hoc egeruntque frequenter;

a) percusso monacho. b) intrinsecus. c) prope id est cum manibus. d) cives. e) futurus. f) sex. g) Normanni.

1) Ebolus.

185 Indicioque tulere[a] Danos urbi sine flatu A. 886.
Atque simul vivos, ut sic credi potuissent.
In-que-sulam penetrant solito quadam vice ritu,
Moenia qua resident urbis saevi trecenti;
Protinus ense quium[b] bino stravere[c] novenos,
190 Vulnera deposuere[d] quibus triginta, nec extat
Posse datum quarti lumen spectare diei.
Congressi nostrûm gemini, qui morte fruentes
Egregia sanctos vexere pedes super astra;
Nam senior Segebertus erat, iunior Segevertus.
195 Forte deinde tribus cuneis cinctus galearum
Armipotens montis super Odo cacumina Martis[1]
Enituit, cuius clipeos novus inradiavit
Sol, croceo Oceani thalamo vastipede spreto;
Hunc prius elios[2] adamans quam rura salutat,
200 Quem visu capiunt cives, et amore sub alto.
Ast hostes prohibere fores turris cupientes,
Transsiliunt Sequanam, vallantes littora circum.
Reddidit Odo tamen castellanis equitando
Se, medios inter sevos, Ebolo reserante
205 Huic portas[e], cunctique stupent hoc nobile factum.
Hinc eius socios retro statim redeuntes
Ferreus insequitur hostis, post terga meando;
Plus geminis etiam leugis interfuit illis
Dictus Adalelmus superis pridem comes; idem:
210 *Eia,* suis inquit, *satius pergamus in illos,*
Quam nos hic illi invemant! Adalaelmus hoc inquit;
Pestiferi petiere fugam, nostrique tropheum.
Scuta tonant; dardiqne volant, et corpora Danûm
Consulis arva tegunt, gladio regnante Adalelmi.
215 Non dimisit eos, donec repedare coegit
Ad fluvium, posthac et ovans victorque reversus.

a) cives. b) quorum. c) scilicet duo ex nostris. d) commendaverunt.
e) turris.

1) Mont-Martre. 2) ἥλιος.

En et Ainricus, superis[a] crebro vocitatus, A. 886.
Obsidione volens illos vallare, necatur.
Inque suos, nitens Sequanam transire, Danorum
220 Rex Sinric, geminis ratibus spretis, penetravit
Cum sociis ter nam quinquagenis, patiturque
Naufragium medio fluvii, fundum petiturus,
Quo fixit, comitesque simul, tentoria morti.
Hic sua castra prius Sequanae contingere fundum
225 Quo surgens oritur, dixit, quam linquere regnum
Francorum, fecit Domino tribuente quod inquit.
Denique cum medius Titane[b] incenditur orbis,
Cumque sitit tellus pecorique libet magis umbra,
Sibilat et gratus silvas zephyrus per amenas,
230 Pergama loetiferis stipantur ab hostibus urbis,
Quae[c] passim patiebatur certamen, et unum
Bellabant muri, speculae, pontes quoque cuncti,
Pugnabat pelagus, contra tellus magis ampla.
Classica[d] valde tonant, mensis[e] discedere cives;
235 *Eus*, clamant litui[f], *convivia temnite cuncti!*
Urbs terrore, simul cives, invaditur omnis;
Nullus in urbe locus fuerat, qui bella lateret.
Pila falas[g], laceraeque tegunt nimium catapultae
Arva, velut pluviae, plumbi nec non onerosi
240 Poma dabant peltis gemitus et grandia saxa;
Haec nobis illi tribuebant praemia semper.
At contra lapides rapidos pariterque balistas
Direxere feris nostri, celeresque sagittas.
His aer seritur hinc inde volantibus amplum;
245 Non inter caelos aliud tranabat et arva.
Mars magis atque magis regnat tumidusque superbit:
Virgo Dei Genovefa caput defertur ad urbis,
Quo statim meritis eius nostri superarunt;
Inde fugaverunt etiam pinnis procul illos.
Robore[h] qui multus fuerat sed corpore parvus,

a) in superis. b) a titane. c) scil. urbs. d) cornua. e) scil. a. f) cornua. g) turres. h) vi.

Gesserit hoc miles quinis comitatus ab armis[a], A. 886.
Gerboldus, nusquam cuius petiit catapultae
Sanguinei rostrum siccam[b] sine fluminis unda.
Partibus ex aliis[c] longe surgunt acriora
255 Praelia, plangores clipeique cient galeaeque
Stridores; nostri bellant, sed fortius illi.
Defecere fatigati bello quoque dextri.
Pro dolor! alta nimis flentes lamenta trahebant.
Cana senecta gemit multum florensque iuventa;
260 Plorabant monachi, lacrimatur clericus omnis,
Aera voce tonant, luctus sed et ethra facessit[d].
Hi tristes animos urbem metuendo revelant
Hoste capi; caelo laeti torquere cachinnos,
Moenia vocisonos rentes lucrare, severi.
265 Femineusque iubas sexus lugens lacerando,
Verrebat terras proprio de crine soluto.
Eheu! nuda suis quatiebant pectora pugnis,
Un-que-gulis facies secuerunt tristia ac ora.
Voce rogant lacrimosa omnes: *Germane beate,*
270 *Auxiliare tuis, alioquin nunc moriemur!*
O pie, nunc succurre citus, succurre perimus!
Germanum reboat tellus necnon fluviusque,
Littora, et omne nemus pariter circum resonabat:
O Germane sacer, nobis miserere, rogamus!
275 Templorum campana[e] boant merentia, clamant,
Vocibus his et humus tremuit, flumenque remugit;
Urbs extrema verens instantis carpere lucis
Omina, lamentis lacrimans spargebat[f] amaris.

280 Omnibus, en Germanus adest, recolendus in Orbe,
Corpore subsidioque simul, nil vota moratus,
Quo maiora tenebantur certamina Martis,
Signiferosque Danûm lucrari morte[g] coegit,
Atque dehinc alios perplures, protenus[h] urbe

a) armatis. b) terram. c) scil. urbs. d) replet. e) signa. f) replebat. g) scil. a. h) longe ab urbe.

Ponte simul pęllens illos; quem maxima turris A. 886.
285 Ante suos domnum speculans congaudet ocellos.
Unde fatigati vires revocant sibi fortes,
Atque resistere decertant bellando protervis,
Qui[a] turrim repetunt, pontem vel menia linquunt.
Mille simul speculae stabant, omnes quia pugnae
290 Multo non una poterant numero prohibente.
Dilabuntur humi vario traiecta mucrone
Viscera, quo[b] pluvie celo ratibusque feruntur[c].
Iam capiente iubar migrans sub marmora Tetis
Oceano, foribus turris submittitur[d] altus
295 Valde focus; flammae praecelsa cacumina turris
Cingebant, armis pugnant ignique sinistri.
Linquitur arcs dextris, valvasque iubent aperire,
Optantes prorsus praeciosam scandere mortem
Plus, quam fallacum fidei committere semet.
300 Nemo stetit supra speculam, solus nisi sepe
Iam Sancti famulus[1] dicti, lignum Crucis almae
In flammas retinens, oculis haec vidit et inquit;
Densus enim fumus nimium velaverat illam.
Tum portis igitur reseratis, aridus ense
305 Portu ni madido moritur Vulcanus inermis,
Subtilemque fugam petiere cadavera torvi
Multa reportantes secum, Mavorsque quievit.
Haec virtute Crucis sanctae victoria nostris
Caeditur, et meritis Germani antistitis almi,
310 Quem reveunt ad bassilicam Stephani quoque testis[e],
Gaudentes populi praecelsa tę reboantes
Voce: *Deum tę laudamus, dominumque fatemur!*
Urbis erat praesul clarus, tutamen et urbis
Mesticiam alterutrim nactae sic letitiamque.
315 Funditus his animo versus[f] tamquam mare choro[g],
Cernere, Francigenis inquit, *properate sub urbem*

a) protervi. b) sicut. c) scil. Normanni. d) a gentilibus. e) martyris. f) scil. Karolus. g) vento.

1) scil. ipse poeta.

Sexcentis statum nostris suggestibus[a] *aptum.* — A. 886.
Talia me coram fures[b]*?* Iussis opus addunt[c].
Dum tamen hos[d] trames revehit primatis ad aulam,
320 Sectantur, glomerant cuneos posterga[e] nefandi[f],
Committunt[g], superant[h], cedunt, fugiunt[i], moriuntur.
Templa fugax coetus[k] penetrat confinia muris
Victorum, gemini quandam — mirabile narro —
Ecclesiam inrumpunt, farsam de morte[l] relinquunt;
325 Post et ęquos saltu repetunt[m] paribusque coherent.
Sic ternis Sequanam Martisque cacumina stratis
Sexcenti copulant ex milibus, hinc remeantque;
Namque triumphantes fratrum promsit geminorum
Fama fuisse Teoderici procerum ast Aledramni.
330 En princeps de quo canitur, circumdatus armis
Omnigenis, caelum veluti splendoribus astreis,
Induperator adest Karolus, comitatus opimo
Diversi populo labii, tentoria figens
Sub Martis pedibus montis, speculamque secundum.
335 Redditur ecclesiaeque diu pastor viduatae
Nobilis egregiusque sacrae pompatus honore
Totius Anschericus virtutis germine clarus;
Annuiturque feris licitum Senones adeundi, — A. 887.
Septies argenti libris causa redeundi
340 Martis mense datis centum sua ad impia regna.
Tunc glaciabantur[n] torpentis saecla Novembris;
Sic Karolus rediit, moriturus fine propinquo.
Nomina, tunc ensem quorum perpessa fuisti, — A. 886.
Nec vocitare[o] prius, pigra o Burgundia bello,
345 Nustria praecluibus[p] thalamum nisi comeret altis[q]
Iam tibi consilio facilis, verum modo iam scis[r].
Inde revertentes prato sua castra reponunt — A. 887.
Iam dicto, templum sancti velut ante colentes.
Quattuor hic dominusque mei Germanus in usum

a) sedibus. b) servi scil. ausi sunt agere. c) scil. Francigeni. d) DC Francos. e) eorum. f) pagani. g) scil. Normanni praelium. h) scil. Franci. i) scil. Normanni. k) pagan. l) pagan. m) scil. illi duo. n) gelascebant. o) pro vocitabas. p) nobilibus. q) nutritis filiabus. r) scil. nomina Norm.

350 Contractos nimium membris priscum revocavit, A. 887.
Motibus atque suis admoverat organa[a] fibris,
Subducto genibus dudum pedibusque parato[b]
Iure suo; extinctisque fenestris unius orbi
Restituit radios solis spectare micantes.
355 Beisino huc adiens inter saevos comitatu
Laesa nihil quodam, meritis sed tuta beati
Femina, post quaedam meruit lumen quoque caeca.
Cuius[c] ad accubitat puteus[1] vestigia, cuius
Qui potabit aquas, extemplo[d], febre laborans,
360 Auxilio sancti fidens capiet medicinam.
His[e] panem cupiens quaedam componere, iussit
Vi sibi scotta[2] Danûm deferri — namque sacerdos
Templa tuens, puteum vendebat egris praecio amplo —
Depositus[f] flammae panis, mox ipse figuram
365 Sanguinis accepit rubeam; post[g] altera[h] forte
Scitur vi conans[i] latices, hausisse cruorem.
Quis tanti peragrare potest miracula sancti?
Ora mihi si mille aderant, totidem quoque linguae
Vocibus explentes aer caelumque boatu,
370 Gesta mei narrare patris numerumve nequissem.
Hic Germanus, hic est, qui passus adhuc renitere
Haud mundo, cunctis nimiumque stupenda perȩgit,
Fundere signa prius didicit genetricis in alvo,
Anteque virtutem celsam quam cernere lucem.
375 Talia quis, lector, sanctorum gesserit umquam?
Caedo[k], sacer forsan, sodes[l], babtista Iohannes;
Ergo meus similis Germanus huic habeatur.
Iste cadaveribus ternis vitam revocavit,
Restituens lapsis proprias sedes animabus.

a) nervos. b) reparato. c) sancti. d) mox. e) aquis. f) commendatus. g) denique. h) dana. i) haurire. k) dic. l) si audes.

1) Exstat etiamnum puteus iste. BOUQ. 2) Legendumne *scorta?* i. q. scortum; certȩ scotta quaedam Danorum hic mulierem quandam Danam significat,

380 Urbs age Parisius sub quis defensa fuisti A. 887.
Principibus? *Me quis poterat defendere, primas* VOX URBIS.
Hic nisi Germanus, virtus et amor meus omnis?
Post regem regum sanctamque eius genetricem
Rex meus ipse fuit, pastorque, comes quoque fortis;
385 *Hic ensis bisacutus adest meus, hic catapulta,*
Is clipeusque, patens murus, velox sed et arcus.
His [a] quia sat silvae [b] resonant, filomela quiescat.
Plectra revolvamus vocis post terga stuporum [c].
Foedere quo fragili fuerant infecta, loquamur,
390 Agmina Normannûm Francis e finibus antra
Ad sua nolentum descendere, sed Sequanina
Immo fluenta cupiscentum, tua rursus adire.
Quae argentum sibimet retinendo novalia monstrent,
O Burgundia non [d]; simulata cupido latebat;
395 Quod sequitur cordi affuerat, sed hoc tamen ori.
Concipiunt igitur Thetis nitendo quadrigas
Munere clam [e] gratum pontes transcendere iusto.
Ilicet Anscherici defertur episcopi ad escas;
Ast Ebali ferclis [f] inerant Titane secante
400 Lucifluam cernente poli gnomone [g] figuram
Multiplici remo contundere pocula [h] limfae.
Scandere gentiles undas conclamat eoas
Parisius; surgit securus uterque ciborum,
Arma ciunt, ripasque legunt, pinnasque [i] facessunt.
405 Hic Ebalus raptat cordam vibratque sagittam;
Quam nauclerus in ascellam per navis iatum
Praevius accepit, modicum terebroque foratum.
Sic auriga necis casus pelagique faselus
Quin [k] patitur; restant igitur [l] caeduntque sub arcem
410 Acephali [m]; quoniam Christum perdunt, caput ipsum [n].
At [o] vero veniam [p] deposcunt, obsidibusque
Iusiuranda parant, aliud non tangere litus
Ni Sequanae, gressumque referre cito, velut ante;

a) scil. de. b) populi. c) miraculorum. d) scil. cupiebant. e) sine. f) mensis. g) horologio. h) alveos. i) muros replent. k) certe. l) Norman. m) cur dicuntur acefali? n) scil. perdunt. o) deinde. p) pacem.

Nam nobis dederant tranquillum Matrona flumen A. 887.
415 Quidquid alit, solito securum quod[a] vocitamus.
Hoc[b] nostris violare Danos ingens erat horror,
Unde forum foedus pariter commune fiebat,
Una domus, panis, potus, sedes, via, lectus,
Commixtum sibimet populum mirantur utrumque,
420 Quod pactum Senones primum statuere migrando
Hactenus et servaverunt, quoad usque secundo
Menibus invitis superos latices adipisci
Fas[c] meruere dato[d]; barcas per flumina raptant.
Eheu, catholicos secum[e] per littora vitae
425 Bisdenos siquidem aut necibus lorisve plicarunt.
Mox adhibent propriis vitam sine mandere castris
Vallatam geminis[f] mortem sine tegmine[g] prunas[h],
Quae[i] nostri praecibus sperarunt tuta tenere.
Securum frangunt, Senones tempnunt, Matronamque
430 Aequoreo curru sulcant. Mandatur et urbi.
Guttura millenis crepitant planctu quoque, bombis[k];
Pax communis[l] abit, foedus pessumdatur omne.
Continuo cuncti torvos[m] disquirere cives
Urbe, foro, currunt, aliqui si forte paterent.
435 Euax[n], inveniunt quingen, plagisque trucidant.
His micuit praestans Ebolus Mavortius abba,
Ni cupidus[o] nimium, lascivus, et omnibus aptus;
Nam pulchre nituit studiis quae gramma ministrat.
Foederis antistes causa permisit abire
440 Anschericus tentos, potius concidere debens.
Inde feri Meldis feriunt, urbem quoque vallant.
Interea Karolus, regno vita quoque nudus, A. 888.
Viscera Opis[p] divae conplectitur abdita tristis,
Laetus Odo regis nomen regni quoque numen[q],
445 Francorum populo gratante faventeque multo

a) scil. tranquillum. b) scil. securum c) licitum. d) scil. licito subeundi. e) scil. qui erant fines. f) i. e. lignis et cineribus. g) scil. duorum. h) carbo si fuerit munitus flamma et cinere semper vivit. alioquin moritur. i) scil. castra. k) sonis. l) quae fuit inter christianos et Normannos. m) crudeles. n) interiectio laetantis. o) scil. esset. p) deę terrę. q) scil. conplectitur.

Ilicet, atque manus[a] sceptrum, diademaque vertex[b]. A. 888.
Francia laetatur, quamvis is Nustricus esset,
Nam nullum similem sibimet genitum reperire[c].
Nec quia dux illi Burgundia defuit, eius
450 Nustria ad insignis nati concurrit honorem.
Sic uno ternum congaudet ovamine regnum.
Praeterea astutos petiit praeceps Aquitanos;
Mox sibi subiectis, Francorum regna revisit,
Moenia Meldis adhuc Danis stipantibus urbis,
455 Cui praesul fuerat residens in ea Segemundus;
Praesulis Anscherici Tetbertus, belliger heros,
Germanus, consul[d]. Minime Delius neque Febe[1]
Apportabat ei spatium[e], iuge sed sibi bellum
Undique constat, eisque tamen per multa[f] resistit.
460 Perdidit innumeros, quotiens[g] ex agmine saevo
Exiliens, citra muros pessumdare tetros.
Flamina quot tulerat telis, orare[h] nequibo.
Pro dolor! armipotens inter mortalia defit
Arma ruens, nunquam sibi principe[i] subveniente,
465 Exitiumque polis[k] posthac cum praesule capto
Passa luit[l]; regi hinc felix micat omen Odoni! HYRONIA.
Denique Luteciae revolant ad culmina tutae. A. 889.
Convocat huc omnes proprios per regna morantes,
En, sine iam numero numerum praestans Odo nectit.
470 Francigeni approperant alta cum fronte superbi;
Calliditate venis acieque, Aquitania, linguae,
Consilioque fugae Burgun- adiere -diones.
Sessio fit non longa satis frustrata triumpho.
Nescio quis socios lusit Danosque cecidit
475 Non paucos, modico quamvis, ut fama[m], popello,
Quo[n] ventus veniens, Ademarus nomine dictus.
Sclademarusque dehinc binos[o] iugulis dedit, isque

a) Odonis. b) scil. complectitur. c) pro reperiebat. d) scil. erat. e) requiem. f) i. e. multum. g) sepius. h) loqui. i) rege. k) urbs. l) sustinuit. m) scil. fuit. n) sicut. o) Normannos.

1) i. e. Phoebe.

Deditus est idem primus; primum duit[a] umbris A. 889.
Luteciae torvum, postquam primo patuere.
480 Principium gladii tenuit finemque recepit,
Hoc[b] super infidos, illum[c] corpus super eius.
Rotberti fuerat pugnax comitis Sclademarus.
Dispulerat[e] galeas terror propriumque sub urbem
Lunatas stadiis libitum peltas trecentis.
485 Praeterea quadringentis a mille remotis
Acefalos prostravit humi peditum comitatus
Agmine tercentum pastor, certamine acerbo
Nobilis Anschericus, pollens ex Virginis ore;
Sic alacres spolium revehunt ad moenia multum
490 Urbani, praestante Deo qui regnat ab alto.
Expediamus abhinc dignos Odone triumphos.
Falconem vocitant equitum quo milia vicit
Dena novemque dehinc Montem[d] peditumque profana.
Hoc illi vicibus peperit natale tropheum
495 Lux praecursoris Domini catecasta[e] Iohannis.
Quippe latus utrimque viris comptus clipeatis
Mille, legebat iter, quando tyronis ab ore
Venantis canibus lepores nemorosa per arva,
Panditur adventare aequites per millia sevos.
500 Id[f] scutumque simul recipit, colloque pependit;
Armaque cum sociis stringit, penetrans inopina
Praelia. Solamen celeste petit, rapit atque
Viscera, deponunt alii clipeos, animasque;
Terga parant reliqui regalibus in quibus armis
505 Ex pueris libuit ternis requiescere Odonis.
Tunc dixit[g] propriis: *Istos fortasse secuntur*
Ast alii, idcirco pariter statum glomerate;
Si fuerit verbum super hoc, ne differat ullus!
Adiecit: *Subeam tumulum*[h] *specularier ipse;*

a) dedit. b) scil. principium gladii. c) finem. d) disperserat. e) una, singularis. f) scil. nuncium. g) scil. Odo. h) montem.

1) Montfaucon inter Mosam et Axonam oppidum. BOUQ.

510 *Si vos perculerit clangor, nullum mora vincat!* A. 889.
Cornu suum poscens, scopulum scandens, videt ecce
Armisonos lento pedites incedere gressu;
Tunc tuba cuius ab ore boans, mox omnia late
Excitat, anfractusque per astra per arva volabant,
515 Omnibus atque modis solido[a] fractoque ciebat.
Omne nemus responsa dabat voci[b] famulando,
It tuba cum celeri bombo per cuncta elementa.
Nil mirum, quoniam regale caput tonat, inquam.
Ergo sui infrenant currus[c], saltu quoque scandunt,
520 Allofilûm in medium migrant, unusque[d] securis
Vibratu pepulit conum[e] de vertice regis,
In humeros lapsum; Domini verum quia christum[f]
Tundere praesumpsit, ventum[g] de pectore iecit
Hospite continuo iaculator principis ense.
525 Pugna adolet, ponunt animas cum sanguine gurdi[h];
Infames traxere fugam, primasque tropheum
Milia tot[i] Foebo stravit spectante sub uno,
Perpete tum gladio, donec a finibus illos
Francorum sequitur[k], prohibet[l]. Verum nihil illud
530 Ad suimet[m] requiem iuvit, quia mox Aquitanos A. 892.
Linquere se, numenque sui postponere, novit.

Appetit ergo furens illos, vastans populansque
Arva modo[n] vulgus[o] quamvis concludere nisus[p]
Urbes adversus, minimum tamen aucta[q] facultas.
535 Forte sed insurrexit eis, spreto aetheris arce
Sole sub undivaga posito testudine ponti,
Consul Ademarus, regi copulatus eidem
Progenie, cuius memini[r]. Proserpina dudum
Huic cessit, cuneos dum profligavit Odonis;
540 Umbra fugat stellas, Ademarus ab agmine[s] vitas;
Dormit Odo, consanguineus[t] sua proterit arma.

a) sc. modo. b) regis. c) equos. d) Normannus. e) helmum. f) unctum. g) animam. h) inepti. i) decem et VIIII. k) persequitur. l) eicit. m) Odonis. n) solummodo. o) vastabat. p) esset. q) est ei. r) scil. Ademari. s) Odonis. t) Ademarus.

Astra micant, primas[a] vigilat, sed et avolat ipsa — A. 892.
Regia mox consanguinitas[b] de sanguine laeta[c].
Talia cur siquidem recinam cum gesserit olim?
545 Nam libuit regi dare propugnacula fratri
Rotberto Pictavis, Ademaro tamen haud sic[d].
Nempe sibi cępit[e], plus se quia diligit illo[f].
Inde Limovicas adiens[g] Arvernicaque arva,
Praevalidas Wilelmi acies secum[h] videt hostis,
550 Ni congressuras fluvius medio prohiberet.
Perdidit ergo suos illic Wilelmus honores,
Ugoni regnante[i] datos, qui Bituricensis
Princeps extiterat consul; quare fuit actum
Hos inter geminos comites immane duellum.
555 Mille super centum defleverat inclitus archos
Claromontinsis Wilelmus Ugone negatos[1];
Iste[k] minus[l], numero secum[m] maiore remotum[n].
Hic Ugo dum tandem capitur mucrone Wilelmi,
Supplicat, ut pietas eius succurreret illi.
560 Olli tam sero per verba[o] measse respondit,
Ocius et dicto trans pectora lancea transit.
Ugonis intererant cuneis Rotgarius atque
Valde viri Stefanus fortes, perplura Wilelmi
Loeta suis[p] dantes, alter comes Ugoniusque
565 Ipse nepos[q], alter miles Stefanus nimis audax.
Proh dolor! Ugo necem flesti, Wilelme tropheum[r].
Nuncius interea regalem concutit aurem, — A. 893.
Gallia quod mentita sibi sit, portat in ore.
Gnati pressa iugo Karoli collum[s] Lodovici,
570 Qui vocitatus ut[t] celo prenomine Balbus.
Inde movens[u], callem, Germanica quis sibi regna

a) rex. b) Ademarus. c) fertilis. d) libuit. e) scil. Pictavos. f) Rotberto. g) rex. h) cum rege. i) rege k) Ugo. l) scil. deflevit. m) i. e. a millenario. n) scil. illud minus. Hoc dicit quod Wilelmus in illo praelio mille et centum perdidit, et Ugo centum cum se ipso. o) i. e. tarde locutum eum esse. p) propriis. q) Rotgarius. r) scil. cepisti. s) per c. t) ad. u) Odo.

1) i. e. necatos.

Naviter acciperet, temere disquirere vadit. A. 893.
Clarus Odo castella petit, vincitque duelles[a],
Hincce[b] fugat Karolum facie[c] cunctosque sequaces, A. 894.
575 Delius ut pellit tenebras, ut Lucina athomos;
Admittit[d] humiles dudum cervice superbos.
Sermo quis effari poterit, quotiens fuga celsi A. 895.
Arnulfi induperatoris genitum tulit ense
Odonis Cendebaldum post terga tonante?
580 Subsidium Karoli, virtus, spes, hic in[e] Odonem;
Cuius ad obtutus audacia non tamen umquam
Applicuit; verum nihil id requiei fuit illi[f].

En iterum misero gemitu loquor affore sevos A. 896.
Allofilos[g]. Terram vastant, populosque trucidant,
585 Circumeunt urbes pedibus, regnantis[h] et aedes,
Ruricolas prendunt, nexant, et trans mare mittunt.
Rex audit, nec curat, Odo; per verba respondit.
O quam responsi facinus non ore dedisti
Tale tuo. Demon certe proprium tibi favit;
590 Non tua mens procurat oves Christo tibi missas?
Longius ille tuum forsan nec curet honorem.
Haec ubi fata[i] receperunt probitate neglecti[k],
Exultant hilares, barcas agitantque per omnes
Gallia quis amnes fruitur, terram pelagusque
595 In ditione tenent, totum tutore ferente!

Francia cur latitas vires, narra, peto, priscas,
Te maiora triumphasti quibus atque iugasti
Regna tibi? Propter vitium triplexque piaclum[l].
Quippe supercilium[m], Veneris quoque feda venustas[n],
600 Ac vestis preciosae elatio te tibi tollunt!
Afrodite adeo[o], saltem[p] quo[q] arcere parentes
Haud valeas lecto, monachas Domino neque sacras;

a) rebelles. b) dehinc. c) praesentia, non gladio. d) Odo.
e) contra. f) Odoni. g) paganos. h) Odonis. i) dicta.
k) despecti. l) scil. lates. m) superbia. n) turpis pulchritudo.
o) in tantum. p) vel. q) ut.

Vel quid naturam, siquidem tibi sat mulieres, A. 896.
Despicis, occurrant? Agitamus fasque[a] nefasque[b].
605 Aurea sublimem mordet tibi fibula vestem;
Efficis et calidam tyria[c] carnem preciosa.
Non praeter clamidem auratam cupis indusiari[d]
Tegmine, decusata[e] tuos gemmis nisi zona;
Nulla fovet lumbos, aurique pedes nisi virgae;
610 Non habitus humilis, non te valet abdere vestis.
Haec facis; haec aliae faciunt gentes ita nullae;
Haec tria ni linquas, vires regnumque paternum[f]
Omne scelus super[g] his[h] Christi, cuius quoque vates,
Nasci testantur bibli: fuge, Francia, ab istis!
615 Psallere non tedet[i]; defit[k] tamen actus Odonis,
Nobilis is quanquam mulcet superas adhuc auras.
Flagito, quo positor[l] possim per amena polorum
Hoste[m] canas, lector, gratarier[n] atria victo.

EXPLICIT SECUNDUS PARISIACE URBIS BELLORUM PRESULISQUE GERMANI MIRACULORUM LIBELLUS.

INGREDITUR TERTIUS CLERICORUM SCILICET DECUS TYRUNCULORUMQUE EFFECTUS[o].

Clerice, dipticas[p] lateri ne dempseris umquam;
Corcula[q] labentis fugias ludi fore, ne te
Laetetur foedus[r] sandapila[s] neque toparcha[t];
Machia[u] sit tibi, quo ierarchia[v], necque cloaca[w]
5 Non enteca[x] nec alogia[y], verum absida[z] tecum

a) monendi. b) agendi. c) purpura. d) indui. e) decorata. f) scil. linques. g) de. h) scil. III viciis. i) scil. me. k) deficit. l) poeta. m) diabolo. n) laetari. o) utilitas. p) tabellas. q) princeps ludi. r) obscenus. s) baccaulus. t) princeps unius loci i. diabolus erebi. u) pugna. v) sacer principatus s. sit tibi. w) festa tartari. x) pecunia. y) convivium. z) lucida.

Commaneat, mentes acrimonia[a] non quia mordet.
Agoniteta[b] tuus fiat ambasilla[c], tui mens
Ne uranium[d] praeter cromam[e] legat; is quia multis
Esse deus solet; anodiam[f] sectare gemellam.
10 Sistere sincophanta[g] verere, boba[h] tamen adsis.
Gripphia[i] te tangat, carchesia[k], togaque[l] crebro.
Grammaton[m] sinteca[n] frequens sistat tibi longe,
Absistat vero glauconia[o], criminis offa[p].
Brathea[q] blatta[r] dehinc, enclitica[s], prosapiaque
15 Militię Christi per te nullatenus absint.
Amphytappa[t] laon[u] extat, badanola[v] necnon;
Effipiam[w] diamant[x], stragulam[y] pariterque propomam[z].
Agagula[a] cęlebs aginat[b] pecudes nec ablundam[c].
Effipia et stragula praetexta[d] est aulica[e] cura.
20 Utitur anabola[f] mulier, set abutitur ipsa.
Convenit invalidis apozima[g] nec ne placenta[h].
Cleronome Codrus[i] maneas[k] unaque disertus;
Cum fisco[l] teneas yppos[m]; uxorius[n] haud sis.
Nomine limphatici[o] careas, crisostomus[p] ut sis
25 Aposicrarus[q] ades[r], aforismos[s] os tibi servet.
Basileus[t] constes[u], abstemius[v], antigraphusque[w],
Cosmographus[x], solumque tui catasscopus[y] esto.
Gimnus ab inlicitis, ne sisque biotticus[z] actor.
Acrizimum[a] celebres[b] oroscopus[c] esque[d] didasclus[e].
30 Inque thoro amphyballum[f] habeas, effebus[g] et absit.
Canterus sit habunde tibi, sed amasius[h] absit.

a) vigor animi vel corporis industria. b) praeliator. c) venter. d) celestem. e) colorem. f) medicinam. g) calumniator. h) vehemens, robustus. i) scriptura. k) vasa pastoralia. l) vestis poetalis. m) litterarum. n) compositio. o) caligo oculorum. p) massa. q) auri lamina. r) purpurâ. s) inclinativa, humilis. t) tapete undique villose. u) laicorum populorum. v) lectus in itinere. w) ornamentum decorum. x) valde amant. y) vestem putam vel gumfan. z) claram potionem per linteum. a) lenocinatio. b) fugat. c) paleam. d) C. vestis. e) palatina. f) ornamentum muliebre. g) aqua cum variis cocta condimentis. h) pultis. i) nobilis rhetor vel poeta. k) sis. l) saccus testiculorum. m) equos. n) servator uxoris. o) dementis. p) os aureum habens. q) minister secretorum. r) adesto. s) breves sermones. t) rex. u) sis. v) sobrius. w) cancellarius scriptor. x) mundi descriptor. y) explorator. z) secularis, mundanus. a) panem leviter fermentatum. b) frequentes. c) horarum inspector. d) praecor. e) magister. f) birrum undique villosum. g) inberbis. h) qui ob turpitudinem amatur.

Cerritus[a] caveas fore, perifrasticus[b] atque.
Abbachus[c] manui, niteatque teologus[d] ori.
Baccaulum[e] fauste[f] videas te ferre cloacę[g];
35 Prodigus, obliquus[h], monotalmus[i], subdolus, haud sis.
Ludibrium vites, baratrum[k], sectare tropheum[l]
Amphyteatra[m] procul tibi stent, egilopia[n] necnon;
Nam scrupulum generant ΨIXH, vexantque pupillas.
Scandito analogium, crisis[o] nitet ore docentis;
40 Declina birotum[p], bravium[q] capito ac cliotedrum[r].
Culleum[s. 1] habe, diametra[t] scias, ergastula[u] nesci.
Apponas emistichium[v], cum distica[w] sculpes[x].
Enoforo[y] liba, lotium[z] laxare suesce.
Dilige tu xenodochium[a], zelotipiaque[b] odi.
45 Hinc acitabula[c] doma tuum seu congia[d] stringat.
Pomerium[e. 2] curti, pomaria[f] congrua[g] malis[h].
Fulgeat ecclesiis ostrum, longe sit oletum[i].
Praedia quala[k] tibi statuant, agitent flabra[l] flogra[m].
Eminus[n] ut gorgon[o] fugiat, pota[p] diamoron[q].
50 Sperne platon[r] olon[s], sinposia, quatinus odon[t]
Te lustret; temeson[u] vigeas, si non potes insons.
Lar[v] tibi, quo nectar fraglet[w], lucarque[x] nec absit.
Gallonis[y] memor esto tui, ambro[z] timeto cieri[a].
Mulio[b] strabo tuus[c] neque sit, neque agason[d] inermis.

a) fumosus, iracundus. b) circumlocutivus. c) tabula putoria. d) divinus sermo. e) feretrum. f) feliciter propter. g) fosse. h) distortus. i) luscus. k) infernum s. vites. l) laudem victoriae. m) loca spectaculi ubi pugnant gladiatores. n) vulnera oculorum. o) aurum. p) currum duarum rotarum. q) coronam. r) sellam plectibilem. s) vas pice oblinitum. t) medietatem sperae, horologium. u) loca exilii. v) dimidium versum. w) II versus. x) scribes. y) vasi vinario. z) urinam. a) domus qua pauperes colliguntur. b) odia. c) vas quo fertur acetum. d) mensuras. e) locus vacuus. f) viridiaria. g) s. sunt. h) pomis. i) stercus humanum. k) corbes. l) venti. m) virgas, viridiaria. n) longe. o) serpentis proprium. p) bibe. q) morittium. r) lutum. s) totum. t) via. u) medius sons. v) penus. w) redoleat. x) pecunia de lucis. y) mercennarii. z) elluo, luxuriosus, dissipator. a) vocari. b) custos mulorum c) uuekus. d) provisor equorum.

1) secundum legem Romanam saccus parricidalis est, quo ponuntur parricida, gallus, serpens. 2) Beda *pometa* dicit ubi poma oriuntur, *pomaria* quo servantur.

55 Abbaso[a] quo fuerit, sit hirudo[b] frequens[c] comitata.
Disparet[d] ac validos intercapedo[e] citatim[f],
Si qua virago[g] tuum penetret[h], reminiscere, doma[i].
Bule[k] tegat Christi mentem tibi, gausape[l] mensam.
Entole[m] te comat, regesque baben[n] proceresque.
60 Abdomen minime superet corpus mage teche[o].
Uranei[p] neotericus[q], atque neofitus[r] haud sis
Dogmatis ac fidei, iugiter sed priscus ab olim.
Quattuor immo tuum hec ut item[s] comitentur in aevum:
Teche Dei, ieron[t], archonque[u], palinodianque[v].
65 Ancisus[w] vivas, quin cardiacus[x] moriare.
Ceruleas[y] vestes si gestas, posce colimbum[z].
Ducitur anguina[*] limbus[a] arcippio[b] nec non.
Canterius[c] antelis[1] et postelis[d] equitatur.
Aporiam[e] sed et atrophiam[f] patiaris, ut acam[g]
70 Atervam[h] appodix[i] tua mens sibi congerat[k] eius.
Algemam[l] mentis anquirunt[m] talia verum,
Aphatiam[n] amendant[o], anteceniam[p] quoque largam
Edificant; agapem[r] suffert agape[t] nimis apta.
Nisibus aegidiam[u] in giro secteris acutis.
75 Agnatos[v] teneas aregidiam[w] quoque verbi
Anheles, hostis[x] ne sis atratus[y] in aslum[z].
Aulea[a] ne angustent animam sceleris, set aprilax[b]
Alluat aethereus, noxis ne apostata[c] fias.
Leva ancile[d] geras, dextra agoniamque[e] fidei.

a) domus infirma. b) sanguisuga. c) assidua. d) disiungat. e) intervallum. f) agiliter. g) femina virilis animi. h) intrat. i) tectum. k) consilium, sermo. l) mantile. m) mandatum. n) torques aurea cum gemmis. o) mandatum. p) celestis. q) novus. r) novus in fide. s) utinam. t) sacer. u) princeps. v) laus iterata et duplex. w) circumcisus. x) cardian id est pulsum cordis patiens. y) nigras. z) lavandariam. *) fune; corda. a) navis. b) arcus. c) equus. d) que. e) anxietatem. f) tenuitatem corporis. g) amenitatem. h) perpetuam. i) socia. k) congreget. l) dolorem. m) valde quaerunt. n) inpassibilitatem. o) effugant. p) merendam. r) alienum laborem. t) dilectio. u) capram. v) consanguineos, propinquos. w) pluviam. x) daemonis. y) lugubris. z) spolium. a) vela. b) calor. c) transgressor. d) scutum. e) confidentiam, alacritatem.

1) hic *et* scriptum ac deletum.

80 Auspicio a[a] maneas, apogeum[b] aliquam[c] ampliet[d] altum.
Armenum[e] cordi tollas, arcisterium[f] addas.
Architriclinus[g] amicalo[h] amineum[i] colit atque
Huic malis etiam apofereta[k] autumnus honustat.
Antropus[l] ast agamus[m] caelibatum[n] colat, et sic
85 Argiripam[o] cernet, patriam[p] civesque beatos.
Haud huic est apoplexia[q] cure, sed et astu[r]
Angustat nullos, amartetes[s] solet idem
Antiquare[t], aginat[u] venerem, anaboladia[v] portat.
Albuneis[w] albent[x] pomis huic apofereta;
90 Virtutes cunctae comitantur amiciter illum;
Hunc non allidunt affurcillando[y] sinistri[z].
E baccho quoniam bittunt[*] geniti bibiones[a],
Blatterat[b] amineo[c] si constiterint et eidem
Indignum referens brancho[d] prorsusque brutescit,
95 Haud illa[e] bittit[f], quo quisquis honore bimetur[g]
Burra[h] probum[i], fateor, buteonem[k] qui arva bidentat[l].
Hic set et ingenuus similem retinent geniturам.
Buggeus[m] apparat[n] et burgos[p], verum biliosus[q]
Apparat atque boson[s] taphium[t] sibi sibiliosum[u].
100 Sic[v] animae corpus vita conponit amarum[w],
Laeta set Omnipotens, si mens felix[x], parat astra.
Comiter hoc cunctos moneas tu, miles herilis.
Praeterea cum quis noxam clandestinat antro[y]
Cespitat atque coagmentat[z] si crimina virtus,
105 Communit mentem, coalescens[a] comiter eius
Pectoris in portu clandestina nam cluit[b] illic

a) extra. b) edificium sub terris, antrum. c) annonam. d) protrahat, protelet. e) velum. f) monasterium, id est singularitatem Dei servitii. g) princeps domus. h) amicitiae aptum. i) album ornum. k) vasa pomis ferendis apta. l) homo. m) sine coniuge. n) castitatem. o) urbem. p) paternam. q) mors subita. r) astutia. s) miseros. t) ad statum revocare. u) fugat. v) amictorium lineum. w) albidis. x) splendent. y) labefactando, concutiendo. z) diaboli. *) proficiscuntur. a) mustiones, qui nascuntur de vino. b) stulte loquitur. c) vino albo. d) gutture. e) illuc. f) it, ambulat. g) duplicetur. h) rufa, nigra. i) bonum. k) iuvenem. l) fodit. m) spado. n) adôrnat, construit. p) habitacula, castra. q) tristis. s) caro. t) sepulchrum. u) triste. v) datur. w) lugubre. x) s. est. y) inferno. z) constringit. a) crescit. b) pollet, viget.

Clancule, non constare diu tamen ipsa[a] valebit
Clancula, teste Tonante super[b] sacrata per ora[c].
Cum videas astum[d] pessumdare[e] saecla nefandum,
110 Immo clientelae tutor[f] Domini velut haeres
Hic[g] maneas, clivos[h] virtutum quatinus almos
Scandere, concinnas[i] ΘΗΟ[k] tu clangere[l] laudes
Nomine sistenti ternis[m] valeas modo[n] soli[o]
Magestate tamen nutu[p] doxaque[q] perhenni,
115 Quam pariter tecum teneam tu clerice poscas.

FINITUR CERNUI OPUSCULUM CATECASTI EXIMII[r] CONFESSORIS GERMANI SUGGESTUSQUE PARISIACI PRAELII HUMILLIMIQUE LEVITAE ABBONIS.

a) virtus. b) desuper. c) per euuangelistas. d) astutiam. e) damnare. f) familiaritatis servator. g) in hac vita. h) ascensus, colles. i) breviter et ornate compositas. k) deo. l) personare. m) s. personis. n) solummodo. o) uni. p) potestate. q) gloria. r) i. scanti.

ADDENDA.

Cateia telum Gallis et Germanis usitatum, dardum, clava rotata supra libro primo vocatur, et apud Ammianum Marcellinum libro 31. occurrit.